

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

September 6
1970

Poštnina plačana v gotovini

MALI OGLASI

Prodaj mladiče, kratkodlake istrske goniče. Nika Peternoster, Ljubljana, Litijska 37.

Prodaj polrisanico - petelinko 6,5 X 52 R - 16 z daljnogledom, v dobrem stanju, in več nabojev za kroglo. Anton Bozja, Bovec 67, p. Bovec.

Prodaj 6 mladičev, kdl. istr. goniče, 4 pse, 2 psički, stare po 3 mesece. Starši z odlično in prav dobro oceno. Jože Benedičič, Selca 96 nad Škofjo Loko.

Prodaj izvrstno ohranjeno dvocevko znamke Monte Carlo (madžarske izdelave, z ejektorjem in orehovim kopitom, kal. 16/16. Cena 800 din. V ceni je vračunan tok za puško, pas za naboje, pribor za čiščenje in večja množina uvožene šibrene municije kal. 16. Miha Adamič, Ljubljana, Janežičeva 1.

Prodaj nemške kdl. ptičarje - mladiče od lepe, močne psice, Nizka ocena. Ivan Verdinek, Dobrovce 52, p. Orehova vas pri Mariboru.

Prodaj leglo epagneul bretonov, staro 3 mesece oz. položeno 4. junija 1970. Bruno Sluga, Izola, Tomažičeva 20.

Prodaj odlično ohranjen, precizen Flouber-Mauser z vgrajenim daljnogledom. Dobrila, Ljubljana, Ilirska 28.

OPOZORILO SODELAVCEM

Za izplačilo honorarjev za objavljene prispevke (članke, dopise, slike) v našem glasilu nam pošljite sledečo izjavo:

I Z J A V A

Podpisani(a) .....

Stanovanje: kraj .....

ulica .....

občina .....

zaposlen v .....

izjavljam, da od 1. januarja tega leta pa do danes nisem imel toliko dohodkov, da bi presegli 2000 din in bi moral zaradi tega odpreti žiro račun.

Dne .....

(lastnoročni podpis)

Kdor pa ima žiro račun, naj nam pošlje njegovo številko!

Uredništvo

TRGOVINA LOVSKEGA OROŽJA

GIANNELLA

TRST

Via C. Battisti 8 (blizu Stande)

Via B. Cellini 2 (blizu železniške postaje)

Velika izbira artiklov za lov, ribolov, podvodni šport in podobno.

Orožje znamk Beretta, Franchi, Breda in Zanardini

TEKMA PO KRVNEM SLEDU PSOV VSEH PASEM ZA POKAL DLP

pod pokroviteljstvom LZ Gorenjske bo

25. OKTOBRA 1970 NA SORŠKEM POLJU

Vodnike in lastnike psov ter lovske družine vabimo, da prijavijo pse na tekmovanje najkasneje do 15. 10. t. l. na naslov:

Pavel Cvenkel, tajnik DLP, Ljubljana, Puharjeva 3.

Praktične nagrade so zagotovljene vsem vodnikom.

Podrobnejše navodilo za tekmovanje bo v prihodnji številki »Lovca«.

DLP

IZDELUJEM

lovske, gozdarske in planinske čevlje iz nepremočljivega črnega DULBOX, po meri in naročilu.

Čevlje tudi priporoča

TEHNIČNI BIRO ZA VARNOST PRI DELU - MARIBOR.

Vodotesnost, gibljivost, elastičnost, kvaliteta in oblika zagotavljajo varno hojo lovcem, gozdarjem in planincem.

Čevlje imam tudi na zalogi.

Se priporoča

RADO VIRJENT

čevljarstvo

VRANSKO 131

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

LIII. letnik

št. 6

september-kimavec 1970

Foto O. Schmid: Jelen ruka.

V avgustu je jelenovo rogovje dokončno izoblikovano in septembra se prične jelenje svatovanje, ki se zavleče še v oktober. Starejšim jelenom odpade rogovje v marcu in aprilu, odvisno od starosti. Od marca do julija jelenu zraste novo rogovje, ki ga očisti od srede julija do začetka avgusta. Ker bi bil lov na jelene s kosmatim rogovjem nelovski, lovski zakon dovoljuje lov na jelena od 16. avgusta dalje.

Kaj pa mlajši jeleni? Konec maja ali v začetku junija se jelenji mladiči rodi in ga do aprila prihodnjega leta imenujemo tele. Srnjačku že v prvem letu življenja požena rožička, jelenu—teletu pa ne. Prvo rogovje — šila — zraste jelenčetu—lanščaku v drugem letu življenja in ga očisti šele v septembru ali oktobru. To prvo rogovje mu navadno odpade šele v začetku tretjega leta, v maju. Začne mu rasti drugo rogovje: če ima jelen zelo dobro zasnovno, je lahko že šesterak ali celo osmerak, sicer pa vilar, izjemno še šilar. Od tedaj naprej jelen leto za letom prej očisti rogovje in prej mu tudi odpade. Tri in štiriletni jeleni so v ruku stranski jeleni, ki skušajo hoditi v »zelje« jelenom rukačem.

Vsebina

Ivan Veber	Lovska pravda — borba za odstrel?	162
Ing. agr. Alojz Černe	Pred lovom na malo divjad	164
Dr. Janez Brglez	Zdravstvena problematika uvožene divjadi	166
Mirko Anzeljc	Še enkrat o lovskih pripravnikih	167
Franci Strle	Slavje na Notranjskem	169
Francè Cvenkel	Na jelenji ruk v Slavonijo	171
Tone Svetina	Oblak nad prepadom — VI.	175
Po lovskem svetu:	Divji severni jeleni — O. Semenov-Tjanšanski — prevod Nikolaj Tarasov	177
Lovski oprtnik:	Zajčji problem, ki ni samo zajčji — J. Švagelj	181
	Naš odnos do črne divjadi — S. Lapuh	181
	Jerebice, lovci in varstvo narave — A. Govekar	181
	Nov malokalibrski naboj z robnim vžigom na amariškem trgu	182
Fotoamater:	Tokrat pri srnjadi — I. Božič	184
Mladi pišejo		185
Lovska organizacija		185
Jubilanti		187
Umrli		187
Lovska kinologija:	Lov brez šolanega psa je šušmarjenje — VI. Pfeifer	188
Lovska kuhinja		189
Šaljive		192

«LOVCA» izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9. Izdajateljski svet: predsednik Rastko Bradaškja, urednik in odgovorni urednik Francè Cvenkel, člani — Rado Čenčič, Janez Čop, Vladimir Pleničar, dipl. ing. Mirko Šušteršič, prof. dr. Stane Valentinčič. — Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu «Lovca» Ljubljana, Župančičeva 9, poštni predal 505, telefon 21-245 in 21-819. — Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za «Lovca», je po članu 37,50 din. Za člane družin, ki niso včlanjene v področne zveze, in za člane družin, katerih področna zveza ni član LZS, je letna naročnina 40 din; za inozemstvo 60 din; posamezna številka 3,50 din. — Cene malim oglasom za člane lov. organizacij, povezanih v LZ in LZS: do 15 besed 3 din, od 15 do 25 besed 4 din, od 25 do 35 besed 5 din; za vse druge dvojna cena. Male oglase je treba plačati hkrati z naročilom. — Žiro račun Lovske zveze Slovenije: 501-8-47/1. — Tiskala in klišeje izdelala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Lovska pravda – borba za odstrel?

Ivan Veber

Lovci, ki morajo strokovno odločati o lovu, vse pogosteje srečujejo težave pri gojitvi divjadi, lovski organizaciji, internem poslovanju, lovski etiki, če materialne težave izključimo. Kopičenje teh pojavov v obliki pravnih v našem glasilu je tudi zunanja podoba nečesa, kar daje misliti, da se tudi v lovstvu poraja nekaj novega.

Starejši objokujejo nekdanjo romantiko, ko so še lahko neomejeno lovili. S preprostimi orožjem so bili enakovrednejši naravi, ki je bogata divjadi nudila obilo doživetij. Naravne sile so bile tedaj še dovolj močne, da so si celile rane, prizadejane od človeka.

Premalo se zavedamo velikih sprememb, ki jih prodirajoča civilizacija vnaša tudi v doslej mirne kotičke naše dežele. A človek, ko da ne more živeti brez njih! Saj bomo menda kmalu vsi stlačeni v mestih. Znanstveniki napovedujejo, da bomo v kratkem onečedili vso naravno čisto vodo, celo oceani bodo ostali brez živega. Civilizacija deluje uničujoče na naravo, zlasti pa na njen najbolj občutljivi del: divjad. Očividci smo izumiranja najplemenitejših vrst divjadi: divjega petelina, kune, vidre, močvirskih ptic, civilizacija hoče obsoditi na smrt medveda, jelena. Divjega prašiča zapiramo v obore, da ga ohranjamo za športni lov, gamsu ne kaže najbolje, prav tako ne ruševcu. Nekaj vrst so iztrebili že naši predhodniki. Ribištvo ima še bolj žalostno zgodbo.

Zakaj? — Naše urejene zahteve kemificirajo obsežne poljedelske površine s strupi. Gozdove omrtvičujejo ekonomsko uspešnejši iglavci. Smisel za red nam ne dovoljuje nikakega plevela in podrasti, ki so glavna hrana rastlinojedcev, brez njih pa tudi mesojedcev ne more biti. Vznemirjena občutljiva perjad ne utegne zvaliti piščancev. Mi se pa čudimo, da ni več močne in odporne divjadi. V Lovcu ste lahko brali, da z mr-

hovišči tudi ne koristimo medvedu. Isto so dognali še za druge načine »krmljenja« v naravi. Tolažimo se lahko, da znamo umetno reproducirati nekatere vrste male divjadi za športni lov in da imamo v oborah lep stalež. Vendar je ta tolažba malo vredna. Vložen fazan je le nadomestek, kot je obora nadomestek proste narave.

V bolj tehničiranih državah doživljajo v lovstvu, ribištvu ter drugih sorodnih športih in vedah še večje katastrofe, ki so često nastale zaradi teorij, po katerih si človek dovoljuje sam urejati izbiro staleža, razmerij in kakovosti. Naravne selekcije, ki je pogojena v milijonih let in je glavni garant za nenehen razvoj, ni mogoče nadomestiti popolnoma. Ali bo res človek poslednji nosil naziv: roparica. Nekje že naseljujejo pregnane kragulje in se borijo proti steklini.

Današnja znanost v naravoslovju zavrača šablone, piramide, normale, ki so nekaj nedosegljivega in prirejene za enkratne naravne pogoje. Kako moramo gamsu predpisati starost in potomstvo, če tega še pri človeku ne uspemo? Vprašam se včasih, če ni to samo slepomišljenje, da z mirno vestjo streljamo. Narava pa danes, vznemirjena spričo tehničiranja in kemizacije, ne utegne več celiti ran, povzročenih od lovskih teorij. Premalo se zavedamo, da smo podedovali nagon živinorejca, ki izbira živali za mesno produkcijo. Narava in hlev pa sta dva nasprotna pojma.

V zadnjem času beremo o socialnih skupnostih živali v naravnem okolju. Nedvomno je to eno največjih odkritij za gojitelje divjadi. Smisel te novosti naj uporabim za popularno »gamsjo pravdo«: kaj res moramo streljati gamse nad 9 oziroma 12 let? V večini naših gamsjih revirjev je starostna struktura nezadovoljiva, stalež pa temu podoban. Gams se drži po razvodni-

cah — poleti v senčni legi, pozimi na sončni. Lovska meja je v večini primerov na isti razvodnici. Celotni stalež gamsov pa si lastita oba mejaša. Zato je starih gamsov malo, ker jih lovci preveč pospravimo. V takem primeru bi morali prav posebno zaščititi živali nad 6 let starosti, razen v izjemnih primerih, ko je žival starostno oslabela. Vzemimo gamsa 9 let — ali ni že s svojo starostjo dokazal, da spada v elito, ki jo je izbralo ostro naravno okolje? In prav tega naj ustrelim! To je nesmisel. Rekel bo kdo: saj je star in bo poginil. Ta ne ve, da je gams pri tej starosti ponavadi na višku svojih sposobnosti: plodnost, vzdržljivost, večina varovanja itd. Taka žival s svojo sposobnostjo obvaruje nesreče ostalo divjad, s katero živi v socialni skupnosti (umik pred neurjem, lavinami, lovci). Saj takega ponavadi tudi imenujemo »profesor«. Zakaj se lovci toliko trudimo, da bi dokazali, da smo upravičeni streljati »stare« — beri: z najlepšo trofejo. Če seštejemo vse pravde naših gamsarjev in se ravnamo po njihovem nauku, bo bore malo ostalo živega. Se bo že našla teorija, da bomo opravičili strel. In tako občni zbori, lovske zveze in občine vestno potrjujejo odstrelne plane skoraj vseh živalskih vrst, ki so ali pa niso zadovoljivo zastopane v lovišču. Trdimo, da je povsod nekaj slabega, kar je treba odstreliti. A pomislimo tudi na to, da mora biti v naravi hierarhija: nekdo je najboljši, drugi pa kvalitetno stopničasto odstopajo od njega. Prepričan sem, da bi škodljivo vplivalo na stalež, če bi bila vsa divjad vrhunske kakovosti

glede na trofejo ali glede na druge telesne vrline, ker bi bila med njimi prehuda konkurenca, ki bi jih izčrpavala. Zamislimo si ta primer pri ljudeh, če bi vsi bili vrhunski boksarji, umetniki ali znanstveniki. Taka družba bi zelo težko vzdrževala red.

Lovci nemalokrat tekmujejo, kdo bo še ujel planirani odstrel. In nemalokrat mislimo: če ga ne bom jaz, ga bo pa drug. Ali se kdo zamisli nad temi besedami, ki so podzavestno obsodile divjad na iztrebljenje? Dejstvo je, da v skladu z našo družbeno ureditvijo strelja več lovcev, kot jih je kdajkoli. In vsak se uči na napakah. Namenoma sem uporabil lovskega žargonu nedovoljeno besedo: strelja. Z vsem prej navedenim sem hotel poudariti, da se morajo menjati vloge lovcev. Če hoče civilizacija še občudovati divjad v naravnem okolju, mora lovec postati njen prvi zaščitnik v pravem pomenu besede in ne streljač.

Še o kultu trofeje. Trdim, da je dirka za kapitalnimi trofejami prinesla divjadi najhujši udarec. Kult trofeje lahko primerjamo samo še s kultom o čudodelnih zdravilih živalskega izvora, zaradi katerega so iztrebili že precej živalskih vrst. Kult trofeje se je rodil iz mode razstav od hišnih do svetovnih. Včasih ne veš, ali se bolj ceni uplenitelj ali trofeja, če bereš trofejni katalog. Če bi imel kaj besede, bi prepovedal imena upleniteljev na trofejnih razstavah. Spomnim se besed lovca: »Pravičnemu lovcu samo en gams čez 110 točk!« Na tem mestu se za spremembo spomnimo na današnje stanje slovenskega jelena, ki je nazadoval zaradi tako imenovanega »kvalitetnega streljanja« (strelja se kvaliteta).

Letna ocena trofej je tudi včasih burila duhove. V to se ne mislim posebej spuščati, ker je le nečemu namen, čeprav nima znanstvene podlage. K sreči se tega komisije zavedajo in po mojem popolnoma

Foto M. Langus: Kozorog na Zelenici je prisluhnil lovčevemu koraku

v redu vršijo svoje regulatorsko poslanstvo. Sicer pa, kaj je kakovost divjadi? Če lahko verjamemo novim biološkim izsledkom, je vrednost osebka divjadi njegov položaj v strukturi trajne reprodukcije (obnavljanja) živalske vrste. Naravni zakoni nas učijo, da so potrebna harmonična stanja: obe vrsti spolov, pravilno starostno razmerje, razne stopnje kvalitete. Tu ne mislim matematičnih krivulj in piramid, temveč gibanje, valovanje, ki ga nenehno povzročajo različna stanja naravnih pogojev.

Ne morem, da se ne bi še enkrat postavil v bran starejšim osebkom divjadi, zlasti tam, kjer stalež ni ustrezen. Raziskave v pragozdu so dognale, da so vsa najstarejša drevesa tehnično in

zdravstveno najkvalitetnejša. Če to ugotovitev uporabimo pri gojitvi divjadi, potem moramo lovci skrbeti predvsem za to, da divjad dosega visoko starost, ker bo s tem zagotovljena visoka kakovost in odpornost, kar je najvažnejše. Dosegli jo bomo samo z manj streljanja. Pri tem nam ne sme biti žal za vsak poginuli kos.

Tudi sam nosim vse oznake tradicionalnega lovca. Na koncu smo vsi taki: če ne bom jaz, bodo pa drugi. Le ko bomo sprejeli dogovor, izgovora ne bo. Najbistvenejše v tem dogovoru bo vsekakor morala biti krajša lovna doba, manj vznemirjanja divjadi in zaščita mladičev vseh živali.

To sem napisal kot prispevek k letu varstva narave.

Pred lovom na malo divjad

Ing. agr. Alojz Černe

Mnogo naših lovcev-turistov je v zadnjih letih obiskalo Češkoslovaško. Vsi po vrsti se čudijo številni poljski divjadi, ki so jo lahko opazovali ob poti skozi okna avtomobilov. Njihova pripovedovanja o številu divjadi so za naše lovce skoraj neverjetna in jih ima marsikdo za lovsko latinščino. Češka ima za malo divjad odlične pogoje. Prevladuje pretežno ravninski svet z razmeroma blagimi zimami, sneg obleži le za nekaj dni. Vendar pa se Čehi ne zadovoljujejo samo z dobrimi pogoji, pač pa goje poljsko divjad bolj ko drugod. Skrbe za intenzivno uničevanje roparic, za zimsko krmljenje, osnavljajo številne remize in krmne njive, pernato divjad pa tudi odlavljajo in prezimujejo. Najbolj pa ščitijo poljsko divjad z ustreznim odstrelom. Po pravilu prelove vsak predel lovišča samo enkrat, eno tretjino lovišča pa puščajo vsako leto kot rezervat, v katerem ne love. Lovijo organizirano, samo na skupinskih lovih, kjer sodelujejo vsi lovci in številni gonjači. Love v strelski vrsti do določene remize (zavetja), nato strelci zavzamejo stojišča, gonjači pa počasi poženejo skozi remizo.

Od tu naprej love spet v strelski vrsti do druge remize. Poznan je tudi krožni lov. Posamičnih lovov in lovov v manjših skupinah ne poznajo.

Kako pa pri nas? Tudi pri nas gojimo poljsko divjad. Zlasti skrbimo za zimsko krmljenje, za vlaganje žive divjadi, za krmne njive, zatiramo roparice pa vendar ni toliko divjadi, kakor bi jo lahko imeli. Izgovarjamo se na vse mogoče, največ krivimo kmetijstvo. O glavnem vzroku za majhen stalež, to je o prekomernem odstrelu in o neorganiziranem lovu pa se sploh bojimo govoriti. V večini naših lovskih družin je lov na poljsko divjad neorganiziran in neplanski. Še vedno prevladuje mnenje, da zajca streljaj, dokler ga vidiš. Lovi so brez pravega reda in

plana odstrela. En in isti teren prelovimo tudi po desetkrat in več. Družine nimajo določeno, kje lahko šolajo psa, kje lahko love posamezne skupinice in kje je okoliš za lov po inozemskih turisti. Tako se divjad v lovni sezoni neprestano po lovišču samo preganja. Lovci so navadno nezadovoljni, saj divjadi niti ne vidijo. Slišal sem lovca, ko je dejal: »Čudno, v sredo smo na tem predelu dvignili štiri zajce, danes pa še dlake ne.« Res čudno za njega, ki se šteje celo med strokovnjake. Zajca lahko preženeš pa se vrne. Če ga pa ustreliš, se tudi po treh dneh ne bo več vrnil. Drugi je pripovedoval: »Se 1964. leta smo tu ustrelili 60 zajcev, naslednje leto le 30, sedaj pa samo še po 4.« Več lovcev tudi tarna, da komaj dvignejo kakšnega fazana v lovišču, pozimi pa jih je na krmišču več ko kur. Nič čudnega, saj so fazana v času lova samo preganjali, da se je umaknil, pozimi pa se je vrnil na krmišče. Tudi so lovci, ki pravijo, puščanje tretjine lovišča kot rezervat nima nobenega pomena. To da so že naredili, pa ni bilo nič. Kako? Tretjino lovišča so res pustili, toda dve tretjini so prelovili tako temeljito, da se ni dvignila nobena »dlaka« več. Naslednje leto so pričakovali, da bo na nelovljenem terenu vstalo zajcev ko kobilic. Razočaranje je bilo že na prvem lovu. Zajcev ni bilo. Zakaj? Zajec je moral s tiste puščene tretjine lovišča napolniti preostali prazni dve tretjini in še del praznega sosednjega lovišča. Zajec vedno išče prazen prostor. Če nekje zajca ustreliš, bo njegovo mesto kmalu zavzel drugi, če ima od kje priti. Poleg tega da družine same love brez reda, love brez reda tudi z inozemskimi gosti. Da dobe gosti svoj zeleni plen, jih vodijo lovci ponavadi po vsem lovišču, od grma do grma. Če bi lovili samo gostje, bi to še nekako bilo. Toda tisti teren prelove posamezne skupi-

nice domačih lovcev že v sredo in nato še v nedeljo na skupnih lovih. Mislim, da je čas, da začnemo gojiti malo divjad s pravilnim odstrelom. Divjadi je toliko, kolikor je prenese okolje, manj toliko, kolikor je propade pri poljskih delih in kolikor je pospravijo roparice. To mora upoštevati plan odstrela. Plan odstrela se mora narediti jeseeni neposredno pred začetkom lova in ne spomladi na podlagi nekega izmišljenega staleža. Če bomo malo divjad streljali brez plana, potem je še dolgo ne bomo imeli toliko, kolikor bi je lahko. Poglejmo, kako je s srnjadjo. Stalež srnjadi je pri nas skoraj enak staležu zajca. Stalež neprestano raste, srnjad pa se širi v predele, kjer je doslej sploh niso poznali. Srnjad ščitimo z odstrelom, lovimo jo točno po planu, zato tudi ni čudno, da se neprestano množi, čeprav tudi srnjadi mnogo propade v hudih zimah. Tudi malo divjad bi morali zaščititi z odstrelom tako, da bi ta številno napolnila vsa lovišča. Popolnoma napačno je, da zajca streljajo v dobrih predelih preveč in se tako ne more razširiti v slabše predele. Namesto, da bi se zajec širil iz dobrih predelov v slabše, je pa ravno obratno, iz slabih predelov se vrača v dobre. Enako je z jerebico. Znano je, da se je stalež jerebic v nekaterih dobrih predelih spet popravil. Vendar pa so jerebico v teh predelih po krajšem lovopustu začeli spet loviti. Jerebico bi morali z odstrelom še vedno ščititi, da bi napolnila dobre predele do meje, od koder bi se lahko širila navzven, ne pa obratno, da jo v dobrih predelih postrele preveč in se seli iz slabših predelov v dobre. Nujno bi bilo, da bi v prid razmnožitve jerebic in zajca prešli na bazensko planiranje odstrela. To je na plan odstrela nekega zaključenege predela ali okoliša. Drugače je s fazanom, kjer ga spuščamo iz umetne vzreje. Če ga spuščamo vsako leto, ga bomo imeli, pa četudi ga

nepravilno lovimo. Smo pred lovom, zato je čas, da premislimo, kako naj lovimo. Že pred lovom je potrebno, da se izloči površina za šolanje psov. To mora biti strogo omejen prostor, da posamezniki ne preganjajo divjadi po vsem lovišču. Prav tako je potrebno, da točno določimo, kje naj love inozemski lovski turisti. Za turiste je treba narediti plan odstrela in število skupin ali gostov, ki jih družina lahko sprejme. Če turista družina sprejme, mu mora za pošteno plačilo tudi nekaj nuditi. Dogaja se, da je družina že presegla plan odstrela po inozemskih gostih, lovišče je prazno, pa še vedno sprejema vsiljive goste. Če gostu ne morejo nuditi ničesar več, ga tudi ne bi smeli sprejeti. Na odrejenem prostoru za lov inozemskih turistov v prid gojitve divjadi prelovimo vsak predel samo enkrat do dvakrat. Divjadi postrelimo že na enem lovu dovolj, če lov pravilno organiziramo. Čehi npr. ne sprejemajo posameznih gostov. Goste sprejmejo v skupinah od 5 do 10 lovcev. Tem dajo najmanj 10 gonjačev, lovovodjo in nekaj lovcev spremljevalcev s psi. Tako zadostuje en lov in plan odstrela je dosežen. Pri nas pa vodijo lovci posamezne goste iz dneva v dan po istem terenu. Gosta preganjajo po ves dan križem kražem po lovišču za nekaj kosov uplenjene divjadi. Čas je, da s takimi lovi prenehamo. Lovskim gostom nudimo na enem ali dveh lovih tisto, kar imamo, ne pa da nepošteno prodajamo divjad, ko je nimamo več. Lovimo pa samo takse in dnevnice.

Ko smo izločili predel za šolanje psov in predel za lov po lovskih turistih, določimo predele za skupne love. Predeli za skupne love naj bodo tako veliki, da je lov mogoč za 3—5 ur. Lov, ki traja po ves dan, pomeni največkrat, da se prelovi skoraj vse lovišče. Pri tem so utrujeni lovci, lovski psi, plen pa je ponavadi skromen. Pri-

Foto I. Napotnik: *Jerebi so zreli*

jeten lov je lahko lov, ki traja le nekaj ur. Zato pa je potrebno, da je dobro organiziran. Pri lovu morajo sodelovati vsi lovci, nekaj gonjačev in nekaj dobrih psov prinašalcev. Lov na malo divjad naj bo vedno le skupinski.

Povsem napačno in škodljivo za lovišče je, da skupine lovcev — ponavadi vedno isti — love tudi med tednom. Naša lovišča niso tako velika, da bi prenesla še te vmesne skupine. Prav zaradi teh se lovišča tolikokrat prelove. Če družina meni, da je potrebno loviti

tudi med tednom, potem naj se tudi za te skupine izloči poseben del lovišča. Posamični lov in lov po skupinah bi moral biti dovoljen le za lov na jerebico. Škodljiv za naša lovišča je tudi krožni lov. Imamo premalo divjadi, da bi si to lahko še privoščili. Krožne love je večina lovskih družin izvajala tudi nepravilno. Teren so namreč že pred krožnim lovom večkrat preloveli, s krožnim lovom pa so postrelili še tisto, kar je ostalo. Del lovišča, ni nujno, da je ravno tretjina, zaščitimo kot rezervat. Za

gojitev divjadi ima to velik pomen. Divjad ima tu varno mesto, se uspešneje množi in iz tega dela napolnjuje ostali del lovišča. Lov na malo divjad naj bo le skupinski, organiziran z dovolj gonjači in lovskimi psi. Lovi naj se v strelski vrsti.

Več pozornosti bi morali lovci posvetiti tudi ravnanju s plenom po končanem lovu. Ne smemo dovoliti, da romajo zajci v nahrbtnikih naravnost domov. Lep običaj, ki ga ne smemo opustiti, je pozdrav lovini. To naj velja tudi za inozemske lovske turiste!

Zdravstvena problematika uvožene divjadi

Dr. Janez Brglez

Podobno kot pri nakupu plemenskih govedi, ovc, prašičev in perutnine je lahko tudi uvožena divjad v zvezi z nekaterimi kužnimi in zajedavskimi boleznimi zdravstveno, epizootiološko in gospodarsko izredno pomembna, ne samo da lahko izgubimo uvožene obolele živali. Že po naravi same bolezni in njenega zakonitega širjenja se bolezen lahko razširi bodisi na isto vrsto divjadi v loviščih, zajame prežvekovalce oziroma parkljarje, zanese pa se lahko tudi med domače živali in na človeka. Med kužnimi boleznimi naj omenim le nekatere. To so slinavka in parkljevka, bruceloza, besnilo, afriška svinjska kuga, nekatere hemosporidioze (bolezen rdečih krvničk) in še nekatere druge. Ker z uvoženo divjadjo lahko v lovišče zanesemo tudi zajedavske bolezni, bom med njimi omenil garjavost, zajedavske bolezni dihal, želodca in črevesa, hipodermozo pri smnah, nekatere filarioze, toksoplazmozo in druge. Značilno za kužne in zajedavske bolezni je, da ima vsaka od njih svoje značilnosti prenosa, širjenja in obolevnosti. Mnogokrat so prvi znaki bolezni prikriti tudi strokovnjakom in jih lahko dokazujemo samo z nekaterimi diagnostičnimi, laboratorijskimi postopki. Dobro

vemo, da je inkubacijska doba tisti čas, v katerem se bolezen navadno še ne more odkriti, čeprav je žival že okužena. Tudi protiteles pri preiskavah praviloma še v tem času ne najdemo. Kužne bolezni so bolj nevarne za črede, jate in krdela divjadi, kjer je možnost medsebojnega okuževanja večja. Na bolezen vplivajo slabši prehrambni pogoji, izčrpanost živali, prenajedenost, transport, pregoni in drugo. Nekatere kužne bolezni divjad preboli, kažejo se le v slabšem priraščanju, zmanjšani reprodukciji in morda tudi v zrvgavanju. Pri besnilu praviloma vsaka okužena žival pogine. Zajedavske bolezni pripeljejo do slabokrvnosti, izčrpanosti, prebavnih motenj in pogosto do poginov večjega števila divjadi. Pri uvozu divjadi je nujno potrebno upoštevati določila tako imenovanih meddržavnih konvencij, ki določajo postopek pri uvozu in izvozu živali. S posebnimi pogodbami je potrebno zajeti jamstvo izvoznika tudi za tiste bolezni, ki jih konvencije ne omenjajo, so pa zdravstveno in ekonomsko pomembne. Od izvoznika je potrebno dobiti dokumentacijo o diagnostičnih postopkih priznanih laboratorijev. Dobro izbrane karantene, kjer držimo določen čas uvoženo

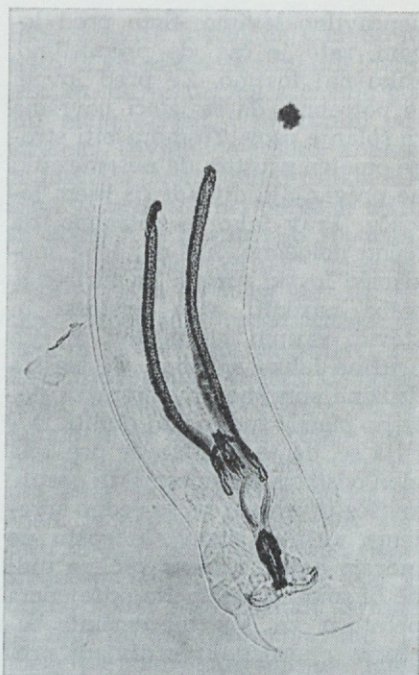

Foto dr. R. Rakovec: *Samec pljučnega zajedavca (Protostrongylus stilesi)*

Foto dr. R. Rakovec: *Samica pljučnega zajedavca (Protostrongylus stilesi)*

divjad, so tista mesta, kjer divjad, preden jo izpustimo v lovišča, ponovno zdravstveno preiščemo. Posebej je potrebno omeniti, da nekatere zajedavske bolezni v karantenskem postopku lahko tudi zdravimo. Ozdravljena divjad ne bo pozneje v lovišču širila zajedavcev. Nikdar več pozneje ni takšne priložnosti, da sumljivo divjad iz karantenskih obor še enkrat pregledamo.

Kakor sem že omenil, so se posamezne države pred uvozom bolezni z nakupljenimi plemenskimi živalmi med seboj zavarovale z izvajanjem mednarodnih konvencij. Takšna določila urejajo promet z živalmi pri izvozu in uvozu. V dogovorih so natančno zajete in imenovane posamezne bolezni, določeni so pa tudi priznani diagnostični postopki pri odkrivanju bolezni. Zakonodaja določa tudi karantensko držanje nabavljenih živali.

Čeprav načeloma veljajo predpisi tudi za uvoženo divjad, so vendar v praksi pri uvozu divjadi postopki zgolj formalni. Uvozniki so lovske organizacije, ki organizirajo tudi karanteno za uvožene živali. Vendar le izjemoma pri diagnostičnih preiskavah sodeluje kvalificirana služba zdravstvenega varstva. Prav takšna pomanjkljivost pa se utegne maščevati.

V strokovnem slovstvu je dobro poznano, da je v nekaterih rezervatih za divjad v ZDA zelo razširjena bruceloza. Ker je Bangova bolezen pri bizonih najpomembnejša, povzroča zvriganje, hromi naravno reprodukcijo, so organizirali strokovne službe, ki ujamejo sleherno žival vsaj enkrat letno in jo serološko preiščejo. Sumljive in obolele živali izločajo. Poznano je tudi, da je v mediteranskem področju razširjena bruceloza pri ovcah in kozah. Bolezen je nevarna tudi ljudem. Razumljivo je, da bi bilo zato potrebno serološko preiskati slehernega uvoženega muflona.

Poznano je nadalje, da sta garjavnost in steklina ali besnilo razširjeni bolezni pri nekaterih vrstah divjadi v Srednji Evropi. Če omenimo še slinavko in parkljevko, bomo priznali, kako odgovorno je strokovno delo, ki spremlja uvoz divjadi.

Fotografija kaže zajedavskega samca in samico iz pljuč uvoženega

argalija.* Povedati je potrebno, da je prav ta zajedavska vrsta lahko zdravstveno izredno pomembna. Kolikor vemo iz strokovnega slovstva, zajedavca doslej v srednji Evropi in Alpsem področju niso ugotovili.

* Divja ovca, podobna muflonu. Argali (*Ovis ammon*) živi v več podvrstah v Mali Aziji, Perziji, Afganistanu, Predni Indiji in južni Sibiriji. — Ur.

Tribuna lovcev

Še enkrat o lovskih pripravnikih

Mirko Anzeljc

K pisanju tega sestavka me je vzpodbudil članek »Še o lovcu pripravniku in lovskem izpitu«, objavljen v »Lovcu« št. 2/70. Tako kot pisec omenjenega članka sem tudi jaz mnenja, da je treba temeljiteje spregovoriti o sprejemanju novih članov v lovske organizacije. Povsem se strinjam z njegovim predlogom, da bi bila potrebna enotna načela za sprejemanje novih članov v lovske vrste, veljavna za vse lovske družine. Sedanja pestrost predpisov in določil, ki regulirajo to vprašanje in katerih je toliko, kolikor je lovskih družin v Sloveniji, nam ne dela časti in povzroča pravo zmedo pojmov na tem področju. Menim, da lovci nikakor ne nasprotujemo osnovnemu načelu, ki je že uveljavljeno v naši družbeni praksi in zakonodaji, da ima namreč vsak polnoletni občan možnost in pravico postati član lovske organizacije. Toda s to splošno pravico občana je tesno povezana tudi naša odgovornost, da mora biti lovska organizacija hkrati tudi dovolj strokovna in s tem v zvezi dovolj kvalitetna, da bo lahko

uspešno izvrševala svoje naloge. Povsem razumljivo pa je, da je kvaliteta lovske organizacije odvisna predvsem od njenih članov. Spričo naraščanja življenjskega standarda in dohodkov prebivalstva je čutiti v zadnjih letih močno povečan interes za vključevanje v lovske organizacije. Pri tem pa lahko večkrat ugotovljamo, da nekateri prosilci tega ne delajo iz želje po resničnem lovskem udejstvovanju oziroma zaradi ljubezni do narave, pač pa, ker se jim zdi, da je to »imeniten« šport, ki je že po tradiciji nekako povezan z družbenim položajem posameznika in ki naj bi jim nudil dodatno prijetno razvedrilo. Vsi več ali manj vemo, s kakšnimi težavami se srečujejo v lovskih družinah, kjer imajo takšne »člane« in kakšne koristi ima od njih lovske gospodarstvo. Mnogo takih lovcev je kasneje tudi razočaranih, ko spoznajo, da biti lovec ne pomeni samo imeti lepo lovske obleke, lovske puško, plačati enkrat na leto svoje finančne obveznosti in priti od časa do časa na lov (če je lepo vreme), ampak da so dolž-

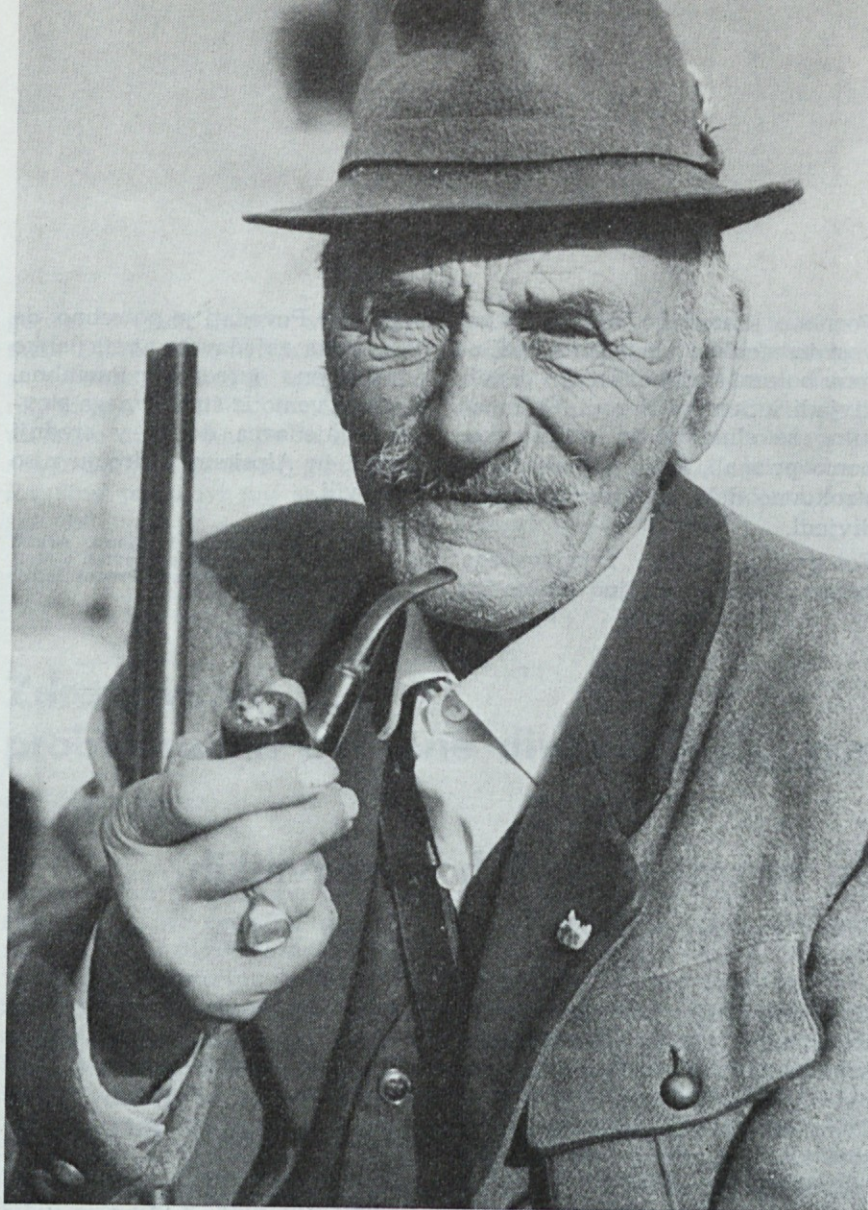

Foto P. Adamič: Lovski oča iz Poljanske doline

nosti pravega lovca mnogo mnogo večje in težje. Osebo mislim, da nima lovska družina od člana, ki samo redno plača svoje obveznosti v družinsko blagajno, pa ne sodeluje vsestransko pri gospodarjenju z loviščem, nikake koristi, temveč nasprotno. Kakor je znano, skušajo lovke družine na različne načine reševati to vprašanje. Ker »administrativni ukrepi« niso možni oziroma so težko izvedljivi, se poslužujejo ekonomskih, in sicer v obliki visokih pristopnin. Menim, da z visokimi pristopninami ne rešujemo ničesar, ampak da si povzročamo sami sebi škodo. S tem namreč, hote ali ne hote, spreminjamo lov v privilegij

premožnejših in onemogočamo vstop v lovske organizacije mnogim resničnim in požrtvovalnim ljubiteljem narave in divjadi, ki pa ne zmorejo plačati pretirano visoke pristopnine.

Upam trditi, da smo v lovske družine, katere član sem, to vprašanje dokaj uspešno rešili z uvedbo dveletne pripravniške dobe. Nove članice sprejemamo na osnovi določil posebnega pravilnika o lovskih pripravnikih. Sprejem novih članov poteka v dveh etapah in sicer:

a) Sprejem prosilca za lovskega pripravnika, ki naj v teku dveletne pripravniške dobe pokaže, ali ima zelene kvalitete, ki jih mora imeti pravi lovec. Pripravnik

v tem času tudi sam natančno spoznava vse prijetne pa tudi neprijetne plati lovskega udejstvovanja. Lovski pripravnik ni član lovske družine in nima do nje nikakih finančnih obveznosti, pač pa je samo evidentiran kandidat za bodočega člana lovske družine. Pripravnik si tudi ne more nabaviti lovskega orožja.

b) Sprejem lovskega pripravnika za polnopravnega člana lovske družine, če je uspešno opravil dvoletni pripravniški staž.

V pravilniku o lovskih pripravnikih so točno določene pravice in dolžnosti pripravnika. Za primer navajam nekatere pripravnikove dolžnosti:

- da se udeležuje delovnih akcij v lovišču in napravi letno najmanj toliko delovnih ur, kolikor je določenih za redne člane lovske družine z letnim lovskogospodarskim načrtom;

- da se udeleži najmanj šestih skupnih lovov na leto;

- da se redno udeležuje lovskih posvetov in drugih sestankov;

- da se temeljito seznanja s predpisi o lovstvu, o orožju in še zlasti z vsebino vseh pravilnikov in poslovnikov, ki jih je sprejela lovska družina;

- da se seznanja z načini lova in ravnanja z uplenjeno divjadjo;

- da je discipliniran in da ima tovariški in pošten odnos do drugih članov lovske družine itd.

Gospodar lovske družine vodi o vsakem pripravniku posebno evidenco, kako ta izvršuje svoje dolžnosti (o številu opravljenih delovnih ur, o udeležbi na skupnih lovih in drugo). Po končani dveletni pripravniški dobi poda gospodar poročilo, iz katerega je razvidno, ali je pripravnik zadovoljivo izvrševal svoje dolžnosti in da občnemu zboru na osnovi dokumentiranih razlogov predlog za sprejem ali odklonitev.

Pripravniku, ki je uspešno opravil svoj staž, s tem še ni v celoti zagotovljeno članstvo v lovske or-

ganizaciji, ker mora v roku dveh let opraviti še lovski izpit. Glede lovskega izpita menim, da naj bi bil res vsestranska preizkušnja, ki naj pokaže, ali ima pripravnik zadostno strokovno znanje, potrebno za uspešno in samostojno opravljanje naloge kot lovca.

Dobro bi bilo, da bi se še drugi lovci oglasili v tej rubriki in povedali svoje mnenje oziroma podali svoje predloge o načetem vprašanju, kar bi vsekakor koristilo pri izoblikovanju enotnih kriterijev in načel za sprejemanje članov v lovsko organizacijo.

Slavje na Notranjskem

Lovska družina Lož-Stari trg je prevzela to prireditev največ zagradelj, da bi pokrila primanjkljaj zaradi plačane škode. To povzroča zvečine jelenjad, prihajajoča iz gojitvenega lovišča »Jelen« Snežnik. V teku je sodni spor za povračilo izplačane škode, a dokler se zadeva ne reši, je pač treba najti nek izhod, da družinsko gospodarstvo ne zastane. Vse to smo imeli pred očmi, ko smo gledali v nebo, če se bodo deževni oblaki razvlekli.

V nedeljo zjutraj, 5. julija, je sonce pozlatilo senožeti in hojevi gozdovi so se lesketali kakor srebrne preproge.

Pohitel sem, da sestavim spored in napišem vezni tekst. Loška godba je igrala svoj promenadni koncert, radijski tehnik Martin Polak je postavljaj ozvočenje. Tudi Borut Mencinger, gorenjski lovec, je bil že tu, potem je prišel še predsednik notranjske zveze Andrej Hrbljan. Prišla sta tudi Tine Remškar in Boris Kralj.

Andrej Hrbljan, predsednik LZ Notranjske, govori o razvoju lovstva na Notranjskem

Na slavju notranjskih lovcev je govoril podpredsednik LZ Slovenije Tine Remškar

Praporščak Janez Gregorič, odlikovan z redom za lovske zasluge II. stopnje, zraven Tone Bavec-Cene, boter razvitemu praporu

Podpredsednik LZ Slovenije Tine Remškar izroča odlikovanje, red za lovske zasluge II. stopnje, Stanetu Šegi, članu LD Grahovo

A udeležba je bolj slaba; večina je odšla v Postojno na proslavo Notranjskega odreda, ki so jo zaradi slabega vremena prestavili s sobote na nedeljo. Notranjskih lovcev pa se je v Starem trgu zbralo kar precej.

»Današnje lovske slavje organizira Lovska družina Lož-Stari trg ob Dnevu borca in naj velja vsej partizanski Notranjski. Zdravo, zdravo — poje pevski zbor...« je začel prireditev napovedovalec tovariš Borut.

Pesem. Prava pesem za začetek. Taka za slavnostno vzdušje. Potem je dobil besedo Andrej Hrbljan, predsednik notranjske lovske zveze. Pozdravil je goste, navzoče lovce in domačine, orisal razvoj lovstva na Notranjskem ter nakazal nekaj smernic za razvoj lovskega gospodarjenja.

Končno je Borut napovedal Tineta Remškarja. Vsi smo pričakovali, da nam bo govoril predsednik LZS, general Pehaček, ki je naš, notranjski, ki ga poznamo kot notranjskega in dolomitskega partizana, a je bil zadržan. Podpredsednik Tine Remškar ni govoril — pripovedoval nam je in pogovarjal se je z nami; kakor da bere naše misli, tako je pokladal besede na naša srca.

»Prav je,« je dejal, »da vaše lovske slavje povezuje s tradicijami

osvobodilne vojne.« Potem je podčrtal pomen lovstva za organizacijo vseljidske obrambe, ki naj v primeru vojne najde med lovci sposobne vodnike, obveščevalce, kurirje in poveljnike, skratka poznavalce terena, kar je v vsaki ljudski vojni odločilnega pomena. Prišli pa so na vrsto tudi problemi in dileme sedanosti. Obstajajo pojavi in javljajo se težnje, ki ne gredo v korak z razvojem samoupravljanja, ampak skušajo razvoj obrniti nazaj. Predvsem so močna prizadevanja, da bi lovišča organizirali na podlagi zemljiške lastnine, da bi imele pravico ustanavljati lovišča tudi gospodarske organizacije.

»Smo za to,« je pribil Tine Remškar, »da lovišča lahko ustanavlja vsak, torej tudi gospodarske organizacije, toda pod enakimi pogoji, kot veljajo za lovske družine in pod pogoji, da se v lovišče vrača, kar se iz lovišča dobi. Ustanoviteljske pravice naj ostanejo občinskim skupščinam; ne vidimo potrebe, zakaj bi te pravice prenašali na federacijo.« Nadalje je izrazil prepričanje, da imajo lovske družine prednost pri upravljanju lovišč pred gospodarskimi organizacijami. Vsega tistega dela namreč, ki ga sedaj v loviščih opravijo lovci naših družin brezplačno, ni mogoče nadomestiti s plačanim delom, razen na škodo divjadi ali

na škodo drugih gospodarskih panog.

To so bile prave besede, ki smo jih želeli slišati. Zdaj nam je jasno. Dotacije in privilegiji morajo zginiti, besedo naj dobita strokovnost in samoupravljalvska amaterska vnema. Tako smo mislili, ko smo ploskali Tinetu Remškarju.

Napočil je trenutek za osrednjo slovesnost. Tone Bavec-Cene, večletni predsednik Lovske zveze Notranjske, nekdanji partizanski borec in partizanski komandant ter njegova žena Marija sta kot boter in botra razvila prapor notranjske lovske zveze, na katerem je upodobljen simbol notranjskega lovstva — jelen.

Sledilo je pripenjanje spominskih trakov. Borut pa je prebral darovalce zlatih in srebrnih spominskih žebličkov.

Prapor je nato prevzel Janez Gregorič, za praporščaka zares prava oseba. On je bil tudi prvi med 32 odlikovanci notranjske LZ, katerim je izročil odlikovanja Lovske zveze Slovenije podpredsednik Tine Remškar.

V kratkem kulturnem sporedu sta nastopila moški pevski zbor Svobode Stari trg in Boris Kralj. V Loški dolini sta kultura in lovstvo hodila z roko v roki. Tako je Ivan Mercina, jubilar s 85 leti, ki ga poznamo kot zaslužnega lovca, ustanovitelja LD Lož-Stari trg in enega izmed pobudnikov za obnovo notranjskega lovstva, ustanovil in dolga leta vodil moški pevski zbor Svobode Stari trg. Ta prepeva že 25 let in je dosegel visoko raven. Zbor je zapel še tri pesmi. Ena, Himna XIV. divizije, je bila posvečena jubilarntu Matevžu Hacetu, članu LD Lož-Stari trg. Naša notranjska pokrajina, naši gozdovi in Cerkniško jezero so od nekdanj zbužali občudovanje ljubiteljev narave in naših velikih mož. Posebno čudovite zapise nam je ohranil pisatelj dr. Hinko Dolenc, dolga leta sodnik v Ložu. Rodil se je l. 1838 v Razdrtem pri Postojni, umrl pa

1908. Dandanes je docela po krivem pozabljen, zakaj njegovi spisi so velike umetnine. To je potrdil tudi nastop Borisa Kralja, ki je prebral dva odlomka. Takšnega ploskanja na Notranjskem še ni doživel nihče.

Vsi smo bili zadovoljni. Mnogi lovci in domačini so si od ginjenosti brisali solze. Bilo je res pravo lovsko slavje, na primerni kulturni ravni...

Medtem so se cvrli čevapčiči, pripravljen pa je bil tudi izboren lovski golaž. Za drugo uro popoldne je bil napovedan ples, streljanje z zračno puško, pa srečolov in... razstava lovskih trofej, ki si jo je že prejšnji dan ogledovalo staro in mlado.

LD Lož-Stari trg je zgledna družina, njeni člani znajo prijeto za vsako delo. V zadnjih petnajstih letih smo zgradili dve lovski koči, eno z osmimi ležišči, eno s štirimimi, 7 velikih krmišč, mrhovišče za medvede, dve zaprti visoki preži, 11 navadnih visokih prež in

Prapor LZ Notranjske ima za simbol jelena. Spreddaj Borut Mencinger, ki je kot napovedovalec vodil prireditve

105 solnikov. Sklenili smo dogovore s kmeti za gnojenje gozdnih košenic. Ko si denarno opomremo, pride na vrsto urejanje krmnih njiv za divjad.

Mi smo tu in z nami uspehi. Lovsko slavje na Notranjskem je samo ena stopnica na samoupravni poti slovenskega lovstva.

*Besedilo in slike
Franci Strle*

dovi. Sama ravnina, kamor seže oko, kakor morje. Sredi nje pa dva velika otoka 63 000 ha gozdov. Z njimi upravlja Kombinat »Spačva« — Vinkovci, z desetimi gozdarstvi in s tremi lovišči: »Mero-lino« je bogato jelenjadi, manj ima srnjadi in divjih prašičev; »Kunjevci«, samo 4 km od Vinkovcev, so največje lovišče damjekov v Jugoslaviji; »Spačva« pa je najobsežnejše, 45 000 ha veliko lovišče. Od Ljubljane do »Spačve« je 400 km, lovski dom z istim imenom je oddaljen 36 km od Vinkovcev in samo pol kilometra od avtomobilske ceste Zagreb—Beograd.

»Kako se že imenuje revir, kamor se peljemo?« se je obrnil Kiehn k meni, ki me je spotoma naložil v Sloveniji, da bi mu bil za tolmacha.

»Južna Gradina. Kmalu bomo na mestu.«

Voznik je zamahnil z bičem in konja sta zavila s poti na presek. Hreščanje peska pod kolesi je utihnilo. Obsežne gozdove ločijo v dele preseki, kakor avtomobilska cesta široki in ravni pasovi. Vsak del je kvadrat 800 krat 800 metrov ali 64 ha gozda. Preseki so čistine, porasle le s travo in mahovjem.

Narahlo se je svitalo. Kakor sveča ravni in kot zvonik visoki hrasti so postajali še višji. Megla se je dvigala in pogled je nesel vse dlje

Na jelenji ruk v Slavonijo

Francè Cvenkel

Tipičen slavonski kmečki voz na visokih kolesih, v katerega sta bila vprežena belec in vranec, je škripal po gozdni poti. Noč se je nagibala k jutru, a nad visokimi hrastovimi krošnjami so še mežikale zvezde. Na prednjem sedežu sta se pozibavala kmet Stevo iz sosednje vasi Otok, ki se je z upravo lovišča pogodil za prevajanje lovskih gostov po obsežnem lovišču, in lovec Zlatko. Zadaj je sedel gost Kiehn (izg. Kin) z risanico med kolena. Pisal mi je, da ga jelenji ruk z neizmerno silo vleče v Jugoslavijo, triinosemdeset let da ima in da se temu klicu

ne more upreti, da nižinam Jugoslavije ob Donavi, Savi in Dravi pripada njegova ljubezen. V svojem šestdesetletnem lovskem udejstvovanju je lovil na Aljaski, v Kanadi, na Severnem lednem morju in kar dvanaajstkrat v Afriki. Toda jelenji ruk, ki ga je že večkrat doživel v Jugoslaviji, je nekaj edinstvenega. Še enkrat, morda poslednjič, ga hoče doživeti. Tisoč sedemsto kilometrov je nameril števec njegovega mercedesa iz Nemčije do lovskega doma Spačve. Južno od Vinkovcev, znanega železniškega križišča v Slavoniji, se razprostirajo širni hrastovi goz-

po preseku. A na obeh straneh zelene preproge je očem neprodorna stena slavonskega gozda z najrazličnejšo podrastjo, s svojimi jeseni, gabri, predvsem pa hrasti. Lovec Zlatko je dvignil roko in kmet Stevo je pridržal konja. Prst na lovčevih ustih je pomenil popolno tišino. Staremu Kiehnu smo pomagali z visokega voza. Voznik je obrnil konja, ko mu je lovec naročil, kam in kdaj naj se vrne po nas.

Še nekaj sto metrov peš po gladki lovski stezi in stali smo pod visoko prežo. Vsak še petnajst kratkih korakov po klinih in z obršnjaka pred nami se je razprostrla velika poseka.

Tišino so motile dežne kaplje, ki jih je jutranja sapa stresala z listov. V daljavi je klic močvirske ptice pozdravljal jutro. Lovec Zlatko me je narahlo prijel za roko: streljaj od nas se je med zelenjem vila rdečkasta lisa. Lisica. V teh gozdovih od večjih zverí živita še divja mačka in kuna zlatica, je prejšnji večer pripovedoval lovec Jozo. Mnogo je tudi divjih prašičev, malo pa srnjadi, ki jo je leta 1963 poginilo kar tri četrt zaradi pljučnega črva. Kaže, da ti gozdovi s svojimi močvarami in močvirji, z roji komarjev, srnjadi ne ustrezajo. A jelenu so pravi raj. Kakor hrast med drevesi je jelen med divjadjo. Tu kakor tudi v drugih nižinskih gozdovih ob Savi, Donavi in Dravi živi nižinski jelen, težji je in z močnejšim rogovjem kakor slovenski, gorski jelen. Košute s teleti se zadržujejo posebej v svojih predelih, jeleni pa sami zase na svojem prostoru. Ne bom pozabil novembrskega lova pred leti v beljskem lovišču v Baranji: trop 36 rogatih jelenov — brez košute med njimi — je hkrati planil v reko in plaval čeznjo. A v ruku, ko jelene prevzame nagon po ohranitvi vrste, se tropi razidejo. Jeleni se pridružijo košutam in vsak starejši jelen zbere okrog

sebe več samic. Čim pogumnejši in močnejši je, tem večji je njegov »harem«. Ljubosumno ga čuva in brani pred tekmeci. Mlajši jeleni samo v dostojni razdalji spremljajo trop in le ob preveliki »zaposlenosti« ali premajhni budnosti gospodarja se jim posreči »v zelje« k ljubezni željnim košutam. Čas jelenje ljubezni je precej odvisen od vremena. Če je toplo, se ruk pričenja prej kakor v deževnem, hladnem vremenu. V Slavoniji se navadno začne že konec avgusta, v Sloveniji pa sredi septembra ter traja povsod kake 3 tedne.

Na vzhodu je že vstajalo veliko rdeče sonce in lezlo naravnost iz nižine. Čas ruka je, a jeleni še vedno molče. Gospod Kiehn je vprašujoče pogledal lovca in mene. »Najbrž jih je zmotila včerajšnja nevihta. Sploh je letos slab ruk, preveč je dežja,« sem prevedel lovčev odgovor.

Tedaj pa, ko da bi Diana uslišala našo željo. Desno v gozdu je zadonel jelenov »a-a-u-u-u, a-a-u-u-u — ah, ah, ah«. Mogočen klic

je bil kakor poziv. Naenkrat je donelo od vsepovsod. Pozdrav jelenjih tromb vzhajajočemu soncu. Z lovcem sva štela; enajst jelenov je rukalo. Videl sem, kako so staremu Kiehnu lezla usta v nasmeh. Da, to je njihova svatovska pesem, to so akordi iz slavonskih gozdov. Poseka pa je še vedno prazna, a samo do tega trenutka. Pred nami se je v lahkotnem, samozavestnem drncu pojavil močan jelen. Ustavil se je, dvignil glavo in položil rogovje z dolgimi svetlimi konicami po hrbtu. Globoko iz grla se je razlegel njegov bas, češ tu sem jaz gospodar. Meglen pramen se je v jutranjem hladu potegnil iz njegovih široko odprtih ust. Potem je z rogovjem srdito udaril po grmu, zasadil paročke v zemljo, češ tu so moje meje.

»Kapitalen štirinajsterak, pri sedmih letih, okrog 200 točk,« je šepnil lovec.

Od nekod se je v naših lečah naenkrat pojavila vitka košuta. V teku se bliža. Čudno, da je sama. Košute so vendar v tropih, vse so

Foto Fr. Cvenkel: *Lovski dom Spačva*

si že izbrale ljubimce, kolikor jih sploh morejo izbirati. Kajti v naravi navadno odloča moč, tudi v ljubezni jelenjega rodu. Na majhni vzpetini sredi poseke obstane. Nagajivo striže z uhlji in oko se ji skoraj poredno blesti. Kakor nevesta. Toda čigava? Moja vendar, vse tu naokrog so moje, sem morda s človeškimi besedami zadel živalsko, jelenovo hotenje, kajti bliža se ji z odločnimi koraki gospodarja. Toda počasi, lepote! Košuta obrača glavo proč od nje, v drugo smer. Naše leče sledijo njenemu pogledu. Aha, na oder prihaja nov igralec. Po telesu močnejši, starejši jelen. Dlaka na vratu je daljša. Nepravilni štirinajsterak, konice njegovih parožkov so krajše, temnejše.

»Stari, znani pretepač! Rogovje ima slabše, toda poglejte njegov močni vrat. Lahko streljate mlajšega, a raje vidim, da pomerite na tega,« sem posredoval gostu lovčev nasvet.

Stari Kiehn pa me je prijel za roko, češ nikamor se ne mudi.

Oba jelena obstaneta kakih dvajset korakov vsaksebi. Kakor fanfare odmeva njihov »a — a — u — u — u — u, ah, ah, ah«. S prednjima nogama kopljeta rušo in razmetavata prst. Je to namesto rokovanja pred viteškim dvobojem, pred bojem za prostor in mlado košuto? Še rogovje zabodeta v rušo, da preskusita vsak svoje orožje in že se poženeta drug v drugega. Rogovje proti rogovju, mišice proti mišicam. Udarjanju rogovja prisluhneta tudi tropa obeh gospodarjev. Na robu poseke se na dolgih vratovih prikažejo glave radovednih košut. Jelena se potiskata sem in tja. Se vrtita v krogu. V silnem bojnem

plesu teptata mehka tla pod seboj. Popustita in se ritensko umakneta drug drugemu za nov spopad. Zopet tleskne rogovje in parožki nasprotnikov se zgrabijo. Sonce sveti na prizorišče, da vidimo vsako dlako na njunih telesih in belo peno, ki se jima cedi iz odprtih gobcev. Od strani pogledam gosta Kiehna. Zadovoljstvo se mu razliva po vsem obrazu.

»Čudovita žival. V obeh je moč slavonskih hrastov,« mi reče. »Vem, da ste uganili, za koga stiskam pesti.«

»Mišice starega so jeklene. Daleč naokoli mu nihče ni kos. Ampak, naj ga že vendar enkrat kdo premaga! Mlajši je srčnejši in z boljšim orožjem, a kljub temu se čudim, da ne odneha,« razlaga lovec Zlatko.

Tudi mi na obršnjaku smo se razvneli, ne samo jelena, katerih boj je dosegel vrhunec. Stari je končno moral na kolena, v blato. Pokleknil je pred mlajšim, kakor jih je doslej pokleknilo že mnogo pred njim, starejšim. Zmagala je mladost in srčnost. Gospod Kiehn bi najraje ploskal. Zlatko pa je pogledal na uro: »Dvajset minut sta se borila. Šele enkrat v svojem življenju med jeleni sem videl daljši jelenji boj.«

Stari jelen je s povešeno glavo odhajal z bojišča. Onemoglo je stopal k svojemu tropu mimo mlade košute. Ni se ozrl vanjo. Tudi zmagovalec je bil z močmi pri kraju. Vendar je zbral vse preostale sile, da je z močnim glasom naznanil širnemu gozdu, kdo je zmagovalec in da mlada košuta pripada njemu. Toda kakšno presenečenje! Odločila se je proti pravilu jelenjega rodu. Stekla je

za premaganim in se pridružila njegovemu tropu.

»Kaj takšnega! Saj pravim: ženska je uganka . . .,« je stari Kiehn zmajal z glavo.

Ko se je tudi zmagovalec umaknil v senco mogočnih hrastov, je Zlatko vprašal: »Zakaj niste streljali, gospod?«

»Mar naj bi toliko obetajočega zmagovalca podrla moja krogla? Nisem se tudi mogel odločiti za strel na njegovega nasprotnika. Sicer mi pa pravkar doživeto pomeni več kakor odstrel najmočnejšega jelena. Današnji dan, 9. september 1968, bom podčrtal v svojem lovskem dnevniku.«

»Se boste mar brez trofeje vrnili v Nemčijo?«

»Moja želja je bila trofeja čez 200 točk in sem po vašem ceniku pripravil zanjo 1300 dolarjev. Sedaj pa sem spremenil svoj sklep. Stari se moramo končno umakniti. Premagani naj prepusti košute mlajšim. Diana naj mi pomaga! Gremo torej nadenj?«

Okrog poldne smo se vrnili v lovski dom. Tudi drugi lovski gostje so se vračali, nekateri s plenom in z zeleno hrastovo vejico za klobukom. Sami inozemci. Vseh dvanajst prostorov za goste v domu je bilo zasedenih. Po kosilu, ki ga je ljubezniva oskrbnica Karolina odlično pripravila, in kratkem počitku je naš voznik Stevo zopet zapregel konja.

»Dober pogled, Fritz!« je Kiehnu pomahala njegova žena Berta s praga pred lovskim domom.

Toda, še preden smo dospeli v revir, se je stemnilo nebo in ulila se je ploha kakor prejšnji dan. Premočni in seveda brez plena smo zvečer pred lovskim domom zlezli z voza.

Ko sta nas konja potegnila v goščavo do jelena — Kiehn ga je streljal na kakih 90 korakov — ju je Stevo izpregel. Za pomiritev si je Kiehn prižgal pipo, Stevo pa cigareto. Po krajšem oddihu in razgovoru je Zlatko obrnil jelena, da je ležal z levo stranjo navzgor. Potem je odlomil hrastovi vejici in prvo ponudil strelcu, ki je pokleknil k jelenu in mu v usta vtaknil zadnji grižljaj. Nato je Zlatko položil drugo vejico plenu na rano in jo na svojem klobuku z levico ponudil gostu ter mu čestital lovski blagor. Kiehn je ginjen vzel vejico in si jo zataknil na desno stran klobuka. »Weidmannsdank (lovska hvala). Srečen in ponosen sem, da sem lahko gost plemenitih jugoslovanskih lovcev,« je rekel s tresočim glasom. Vozu smo morali sneti zadnji kolesi, da smo mogli naložiti kakih 240 kg težkega, neiztrebljenega jelena. Rogovje in sprednji sedež sta nam delala napoto, da smo prekršili lovski običaj, ki določa: veliko divjad nosimo ali vozimo z njeno glavo obrnjeno naprej. (Foto Fr. Cvenkel)

Ko so naslednje jutro ugašale zvezde pa smo bili že spet v revirju. Lovec Zlatko je poznal staroga pretepača. Vedel je, da po včerajšnjem porazu dolgo ne bo stopil na poseko. S svojimi košutami se bo držal v goščavi ob mlaki.

Počakali smo, da se je zdanilo. Zlatko je ukazal, naj ostanemo na vozu, on pa se je kakor mačka splazil na ogled. Zaupali smo mu. Miren, preudaren in hiter v odločanju, sem ga ocenil. Dokaz temu so tudi njegove strelske sposobnosti: Zlatko Trifunović je bil jugoslovanski in hrvatski prvak v streljanju na umetne globe.

Čakali smo in molčali, tudi gozd je molčal in jeleni so molčali. Lovec se je kmalu vrnil: »Jelen s košutami je tam, kjer sem predvideval.«

Kratka navodila in Zlatko je sam prevzel vajeti. Samo kot gozdni delavci ali kmetje na vozu se mu morda približamo. Konja sta hitro potegnila čez grmičevje in lovec je spretno krmaril voz med debli. Toda, eha, stoj! So mar pred nami že košute, jelenova izvidnica? Ne. Divja svinja s pujsi je puhnila iz mlake v goščavo. Konja sta zaprhala, nič prijeten jima ni dah divjih prašičev.

Tedaj šele se je v daljavi oglasil prvi jelen. Za njim je zarukal drugi, tretji... Njihovi mogočni glasovi so napolnili gozd. A stari pretepač v goščavi ne daleč pred nami molči. Ga je sram včerajšnjega poraza, ali pa sta mu sumljiva hrzanje konj in ropot našega voza? Najbrž ne! Ali ga ne slišite? Zlatko pokaže v smer, od koder prihajajo zanimivi glasovi, bolj godrnjanje kakor rukanje. Da, to je on. Nad košutami stresa nejevoljo. Toda, zakaj se njegov glas oddaljuje? Morda se je odločil, da prestavi svoj trop. Torej moramo biti pred njim na jelenjem prehodu. Lovec je udaril po konjih in mi dal z očmi zna-

menje. Dotaknil sem se Kiehnove roke, naj bo pripravljen.

Konja sta tekla, da smo se držali za sedeže. Morala sta, Zlatko je že vedel, zakaj. Prva košuta je že pred vozom skočila čez presek, ko je lovec pridržal konja in s prstom pokazal v goščavo. Opazil sem ga, tudi stari Kiehn ga je takoj videl. Da, to je njegov močni vrat, to je njegovo rogovje. Kiehn je že držal puško ob licu. Toda košuta zakriva jelenu srce. Iz oči v oči si gledamo, lovci in divjad. Sedaj odloča samo še sreča, čeprav v lovskem slovarju ni njenega imena. Samo en naš ko-

šutam in jelenu nedopadljiv gib in gospodar s svojim tropom bo odskočil. Se boš res vračal v Nemčijo brez trofeje, Fritz? Ženska je uganka, si včeraj prisodil košuti, ki se je odločila za premaganega jelena. Morda sedaj prav ona stoji pred njim? Naj se vendar že nekaj zgodi, saj se nas bo sicer lotila lovska mrzlica, vsaj mene. Kaj je res možen prenos človeških misli in želja na žival? Košuta se je namreč prestopila. Jeknila je Kiehnova risanica. Tudi koraka jelen ni več naredil, a rušil se je počasi, mogočno — kakor orjaški slavonski hrast...

Prodniku, vse povedal in se postavil za hčer. Doma so fanta zelo grdili, njegov stari pa mu je zagrozil, da ga požene od hiše, če ne neha s svojimi neumnostmi. Spoznal je, da z glavo skozi zid ne more.

Tudi divjim lovцем je molčal o sporu in spopadu z Andrejem. Le grdil ga je, kar se je dalo. Kadar so sedeli v gostilni, je plačeval na debelo in ko so se pijani razhajali, je bila njegova zadnja beseda: »Andreja, tega hudiča pritepenega, moramo spraviti s poti. Potem bomo pa spet jagali!«

Prodnik je zvito preračunal: Če bodo lovili v skupini, mora lovec naleteti nanje, in ni vrag, da ga v spopadu ne bi eden ubil. Vseh ne morejo zapreti in nikogar ne bo, ki bi vedel, čigava krogla ga je zadela. Zdaniilo se je. Prišli so pod Razor. Rušje, macesni in krivo gabrje je obraščalo med skalovjem skrit za trep. Pred njimi je zazijala pod steno temna luknja, znotraj velika, da bi vanjo spravil hišo. Tu so v slabem vremenu vedrili gamsi in tudi lovčcem je bila zavetje in skri-vališče. V luknji so divji lovci posedli. Izvlekli so kruh in slanino, jedli in se menili. Prodniku je bilo všeč, da je imel okoli sebe toliko ljudi. Počutil se je važnega in varnega. Smejal se je in samovšečno dejal: »Če nas danes ugleda, bo bežal že na daleč. Fantje, to vam povem, kdor ga bo srečal, naj ga dobro in hitro pomeri, glisto skrnobno.«

»Če le ne bo tako kot s teboj,« je dejal Janez, mlad, močan in bister fant, ki ni kdovekaj maral za Prodника, in se široko zasmel.

»Kaj pa čvekaš?« se je užaljeno nakremžil. Ni mu bilo po volji, če mu je kdo ugovarjal. »Z menoj bi ne bilo tako, če me ta cafra ne bi izdala. Dobro je vedel, da grem na tistega v Zelenem jeziku. Tam me je čakal. Kaj pa moreš, če počim in te speče v nogo, potem pa zbeži. Moja krogla bi mu prevrtala glavo, ne nogo. Fantje, to vam povem:

Oblak nad prepadom

Tone Svetina — ilustriral Lojze Perko

VI.

Enajst mož se je v razdalji nekaj korakov vzpenjalo po komaj zaznavni stečini divjadi. Oprtani so bili in puške so jim visele preko ramen. Tla so bila zmrzla kot rog in okovanke so hrstele po poledici. Prihajali so vse bliže v osrčje divjih osamelih gora. Stene so čumele v modrikavem mraku, pordeli vrhovi pa so prižigali dan.

Vodil jih je Prodnik. Odkar ga je Andrej premagal, se sam ni več upal podati v gore. Puška, namerjena nanj in blesk v Andrejevih očeh mu nista šla iz spomina. Toda mirovati ni mogel. Maščevanje ga je gnalo. Hotel je oteti dekletu in lovca odstraniti iz revirja, da bi spet tako nemoteno lovili in pobijali kakor svoj čas za Anžka.

Andrej pa je tudi drugim divjim lovčcem vtil strah v kosti. Pastirji so po dolini raztrosili vesti, da Andrej vse dneve prečepi v zasedah ter da strelja na vsakogar, ki ga zasledi s puško v gozdu.

Prodnik je imel dosti opraviti, da je dvignil vse divje lovce in jih pripravil, da so šli na skupen pogon. Odkar se je Jana vrnila s čredo v dolino, jo je videl le enkrat. Onemoglo jo je sovražil, preziral, a jo vseeno hotel imeti. Srečal jo je nedaleč od njenega doma. Pogledala je stran. Šel je za njo in jo ogovoril, češ da ne more brez nje in ji grozil, da jo mora dobiti, ali pa bo spravil pod zemljo Andreja, njo in še sebe.

Jane pa njegove besede niso ganile. Pustila ga je pred vrati in ušla v hišo. O tem, kar se je zgodilo v planini, je Prodnik molčal kot grob in tudi Mina je držala jezik za zobmi. Prodnik ji je zagrozil, da ji ga izpuli, če črhne le eno besedo. Teden dni je doma skrit polegal, da so modrice zbledele in je bil spet za med ljudi. Imel je drugačne načrte. Ni maral, da bi se sramota razvedela. Še je oprezal za Jano in jo skušal dobiti. Dekle ne bi imelo miru, če bi se njen oče ne oglašil pri starem

Prodnik je napet in razburjen začel naglo streljati

Baba je baba, najboljša je slaba.«
»Tako je, Prodnik,« so se vsi smejali. On pa jim je pripovedoval sebi v prid izmišljeno zgodbo o lovu v Zelenem jeziku.

Ko je videl, da se nekateri fantje le še boje in trdno ne zaupajo v njegov veliki podvig, jih je pred odhodom skušal opogumiti in jim pregnati dvome. Vstal je, vzel puško v roke in jo prebasal. Namesto navadnih krogel je vložil zapiljene. Jezno je tlesnil z zapiračem: »Fantje, brez skrbi smo, Andrej strelja samo od strahu. Na enega samega, to si že upa. Drugače pa se smrka boji. Polne hlače ga bo imel kakor Anžek, ko bo zagledal črne glave in mojo laneno brado. Tudi njega bomo peljali v šolo, če bomo složni. Zdaj pa maske na glavo.« Prodnik je potegnil nase črno nogavico z dolgo laneno brado in se zakrohotal, da bi dal fantom korajžo. Ko so tudi drugi natakneli maske, so se samozadovoljno smejali, se ogledovali in pripravljali naboje. Tisti, ki jih je vodja odredil, da bodo gonili gamse, pa so si že navezali dereze.

Prodnik je odredil uro začetka pogona in pet divjih lovcev je odšlo po divjad. Gledali so jih iz zijalke, kako plezajo v strmo, s travo poraslo skalovito pobočje, vse dokler niso izginili preko prepadne police v žleb.

Prej kot čez uro so tudi oni odšli naprej v Škrbine in se postavili na stojišča.

»Suh smodnik in veliko krvi!« so si voščili, preden so se razšli.

Prodnik si je izbral mesto v sredini pogona. Vedel je, da mora Andrej, če bi jih le zaznal, najprej naleteti na druge. Le tako ga bo sparil. Naj ga počese kdo drug, vsaj ne bo imel opravka s sodnijo, če se slučajno razve.

Potajili so se v pobočje in čakali. Zmrzovali so, se ozirali po porjavelih strminah, poraslih s bornimi travami in obeljenih s slano, in po globokih dolinah, kjer je ležala meglica.

Bledikavo sonce je pokukalo skozi kopreno oblakov, ko so gonjači pričeli pritiskati. Tisti bolj spodaj so tolkli po drevju, oni zgoraj pred njimi pa so s polic spuščali skale

v prepade. Pritajen hrušč je vrvel po pobočju in dvignil mirno pasoč se gamse. Živali so vohale v veter, svarilno piskale in se pred gonjači počasi umikale. Kamenje se je trkljalo. Na rebrih so gamsi postajali in se zvedavo ozirali, kaj prihaja za njimi. Še preden pa je trop dosegel strelce, so gonjači nekajkrat ustrelili.

Prodnik je zaslišal gamse nad seboj in kmalu zagledal ogromen trop. Klečal je ob macesnu s puško na strel ter se tresel od pričakovanja in ubijalske strasti. Nezaupljivo se je od časa do časa ozrl na greben pod seboj, kjer bi utegnilo prinesiti lovca.

Malo pred njim se je velik trop zasukal in po policah udrl k zgornjemu strelcu. Zaklel je in razočarano gledal za gamsi. Zanj so bili predaleč. Zgornji jih je začel nažigati. Kamenje je zabobnelo okoli njega in nenadoma je imel na planjavi med seboj in steno ves veliki trop uplašenihi živali. Prodnik je napet in razburjen začel naglo streljati. Izbiral je večje živali. Mrzlično je vlagal v repetirko nove naboje. Dva gamsa sta omahnila na mestu, nekaj pa jih je zastrelil. Trop se je razbil po policah navzgor in navzdol. Zdaj so se tudi zadaj, spodaj in zgoraj začele oglašati puške.

Gosto streljanje je drhtelo po vsem pobočju Razora v vlažnem, mrzlem ozračju. Kri je obrizgala snežene krpe v osojah in curki krvi zastreljenih živali so se vlekli preko melišč v rušje in nedostopna skalovja.

V zavetju kotanje sredi ostenja je Prodnik vlačil ubite živali in jih iztrebljal drugo za drugo ter metal drob v nenasitne prepade. Roke je imel krvave do komolca, delal je hitro, s skrbjo in vnemo. Poznalo se mu je, da je pozimi v vasi za prašičjega klavca.

Kmalu so tudi drugi prevlekli svoj plen na zborna mesto v kotanji. Zastreljenih živali ni nihče

sledil. Silovito se jim je mudilo in vsi so bili nestrpni. Čimprej bi radi izginili iz izdajalskih goljav in se skrili v zavetje gozda.

»Osem smo jih podrli, Prodnik!«
»Dobro. Pili bomo kot žolne, če pridemo srečno v dolino. Natovorite gamse! Tisti brez gamsa za mano, dva greva naprej, eden zadaj. Pripravite orožje!« Prodnik je poveljeval kakor v vojski.

Naglo so se spuščali po policah in žlebovih proti gozdu. Prodnik je šel prvi s puško v rokah. Tudi nekaj drugih je nosilo puške pripravljene na strel.

Če nam tole uspe, smo mu dobro zagodli. To bo Kosmul vesel, saj njegova gostilna že dolgo ni videla gamsa. Kupčija bo dobra. Gostilničar bo mešal gamsa s prašičem. To bo klobas, tistih debelih in slanah, ki gre tako dobro vino nanje, je računal Prodnik, ko so se spuščali v skalnati žleb.

Strelji so privabili kavke in krokarje. Nad divjimi lovci so črne

ptičje peruti žvižgaje rezale zrak. Zbrala se je velika jata, čivkala in se svedrala na police, kjer je obležal drob.

»Glej jih, hudiče! Ta svojat nas bo izdala,« je zaklel Prodnik.

»Naj nas, saj praviš, da ga bo imel polne hlače, če nas ugleda,« je Janez spet zbodel Prodnika.

Ko so bili že globoko spodaj, tik ob vstopu na polico, so ptice še vedno vreščale in jadrale okoli njih.

»Nekaj slabega bo, ker nam ti ptiči ne dajo miru,« je rekel Franče, ki ga je motilo obiranje tistih, ki so nosili gamse.

»Tiho!« se je zadržal Prodnik.

»Stran s praznimi marnjami! Kavke so ptiči smrti. Prav je, da gredo za pogrebom. Saj dosti neseemo. Pazite, da kdo ne zdrsne s police! Pri prestopu v žleb si bomo ob krivem macesnu gamse podajali, potem smo na varnem.«

(Se nadaljuje)

udomačenega jelena izkoristil kot vlečno žival. Vidimo torej, da so prvotno uporabljali udomačene jelene za lov. Preteklo je mnogo let, preden je udomačen jelen postal osnovni vir za obstanek in s tem izpodrinil divjega. Plemena na skrajnem severu Amerike še danes niso dosegla te stopnje. Amerikanskega severnega jelena, znanega še pod imenom karibu, nikoli niso udomačevali, čeprav se skoraj ne razlikuje od naših (ruskih) jelenov. Indijanci in kanadski Eskimi še danes bolj upoštevajo lov na jelene kot pa delo z njimi.

Če govorimo o domačem jelenu, naj bo jasno, da pri njem ni mogoče primerjati stopnje udomačenosti z udomačenostjo konja, krave ali ovce. Po načinu hranjenja se domači jelen prav nič ne razlikuje od divjega, saj se vse leto pase pod milim nebom in ne dobi od človeka niti hrane niti hleva. V nasprotju z drugimi domačimi živalmi pri severnem jelenu ni več pasem. Domači jelen je povsem enak divjemu (na istih področjih), če izvzamemo kožuh, ki je pri domačem bolj raznolik.

Domači jelen je postal konkurent divjemu na pasiščih. Kjer se zadržujejo rejci jelenov s svojimi čredami, ni več prostora za divje in obratno, kjer so divji jeleni, ni mogoče vzdrževati domačih. Kajti vsak jelen, ki se oddalji od udomačene črede, se priključi divjim bratom in podivja; tako se včasih razkropijo in podivjajo cele črede. Prav tako rejci jelenov že od pradednine na moč iztrebljajo divje jelene.

V letu 1956 je ministrski svet RSFSR sprejel odlok o zaščiti favne na Arktiki. Skupaj s severnim belim medvedom, mrožem in nekaterimi vrstami ptic so zaščitili tudi divjega severnega jelena. Od takrat je preteklo 12 let in stanje se je vidno izboljšalo. Zbrali smo podatke o številu divjih se-

Po lovskem svetu

Divji severni jeleni

O. Semenov-Tjanšanski, dr. biologije — iz ruščine Nikolaj Tarasov

»Doseljenci (davni Saami) so bili znameniti lovci in so najraje lovili 'divjake' — divje severne jelene — z njihovim mesom so se hranili, lovili so pa še ribe in jerebice...« je zapisal pred 40 leti etnograf O. O. Čarnoluski v svojih raziskovanjih življenja Saamov — prvotnih naseljencev polotoka Kola. S tem stavkom je pravilno orisal pomen prirode, ki je tako omogočila obstoj davnega človeka na področjih skrajnega severa Evrope in Azije. Le pri plemenih,

ki so bila naseljena v primorju, je bila ekonomika življenja drugačna. Severni jelen je bil zelo pomemben za obstoj lovskih plemen, kajti pojavljal se je masovno v travnatih in gozdnih predelih tundre.

Nekatera plemena Severa, tudi Saami, niso lovila samo jelene, ampak so jih tudi udomačevala. Z udomačenim jelonom so se lahko tesno približali divjim — večkrat sem se o tem tudi sam prepričal. Poleg tega je lahko lovec

vernih jelenov v Sovjetski zvezi in po vsem svetu. V evropskem delu Sovjetske zveze je (podatki so iz leta 1967) 27 000 divjih severnih jelenov, v azijskem delu SZ pa 573 000. Na Norveškem jih je 42 000, v Islandiji 3000, na Grenlandiji 13 000, v Kanadi 328 000, na Aljaski 300 000 in na Antarktiki 4000, skupaj torej 1 milijon 290 tisoč. Na severu Finske in Švedske je dovolj domačih severnih jelenov, ni pa divjih. Na Norveškem žive divji jeleni na jugu dežele, gojitev jelenov pa je osredotočena na severu. Na Antarktiki se je severni jelen šele pred nedavnim aklimatiziral; l. 1909 so Norvežani izpustili na otok južne Georgije nekaj udomačenih jelenov, da bi z njihovim razmnoževanjem dobili stalno, živo zalogo mesa za oskrbo ladij, vendar je poizkus slabo uspel. Enak poizkus so izvedli l. 1955 Francozi na otoku Kergelen.

V SZ je okoli 2,1 milijona domačih jelenov, v tujih deželah pa vsega skupaj 700 000.

Severni jelen je z ozirom na svoje navade posebej med drugimi vrstami jelenov. Samo pri severnih jelenih imata samec in samica rogovje; samci jih zgodaj zgube, npr. v Murmanskem okrožju že v novembru, samice jih pa obdrže vso zimo in jih zgube šele, ko telijo, konec oziroma v začetku junija. Tako lahko vso zimo razlikujemo rogate samice od nerogatih samcev.

Dlaka severnega jelena se med letom močno menja. Letni kožuh je kratkodlak, črnkast, še konec avgusta pa začne poganjati poddlaka in pojavlja se dolga svetla zimska dlaka. V septembru je jelen že v »zimski obleki«; s sivorjavo glavo, hrbtom in nogami, vrat in griva sta belkasta, na boku ima svetel pas, ki se začenja ob vratu in se proti zadnjim nogam zožuje ter se ostro loči od temnega trebuha. Rogovje preneha rasti v

avgustu in proti koncu istega meseca ga samci že »čistijo«, tako da odstranjujejo z drgnjenjem ob drevje ali grmovje z rogovja baržunato kožico. Samice čistijo rogovje kasneje. Ruk (v Murmanskem okrožju) se začne v septembru in neha v oktobru.

Poleti se severni jelen, tako kot drugi jeleni, hrani s travo, z listjem vrb in grmičevja, z gobami. Pozimi pa, ko se drugi jeleni hranijo v glavnem z vejicami dreves, se severni jelen umakne v iglaste gozdove in tam vso zimo koplje hrano izpod snega. Parklje sprednjih okončin ima za to delo dobro oblikovane; roževinasta prevleka je zakrivljena kot lopatica, tako da tvorita oba parklja prednjih nog nekakšno veliko žlico, s katero je mogoče kopati sneg in ga odmetavati nazaj. Toda čim globlji je sneg, tem težje pridejo jeleni do hrane. Proti koncu zime kopljejo jeleni, ki žive v ravninah, že tako globoke jarke, da komaj vidimo njihove hrbte iz snega. V goratih predelih se jeleni proti koncu zime zadržujejo predvsem v predelih nad gozdno mejo. Pasejo se na kopninah, kjer je veter odpihal sneg. Poleg lišaja se hranijo tudi z drugimi rastlinami; na takih revnih pasiščih je lišaj celo v manjšini. So predeli, kjer lišaja sploh ni in jelen koplje izpod snega staro listje in osat, trajno zeleno grmičevje, podobno borovnici itd.

Enolična zimska krma pa ne nudi vsega, kar je potrebno organizmu. Jelenu manjkajo predvsem rudninske snovi in beljakovine. Zato glodajo, predvsem spomladi, tudi drug drugemu rogove. Ko se pojavijo kopnine, se jeleni razkrope po njih in iščejo zelenje, predvsem pa cvetoče klasje močvirske puščice.

Ob koncu zime, ko je sonce že visoko in so dnevi dolgi, je vreme v severnih predelih večinoma lepo in jasno. Takrat kožuh severnih

jelenov močno obledi. Če so bili jeleni v jeseni temni, so sedaj spomladi, ko sneg zgineva, skoraj beli. Takrat tudi samčevi rogovi, ki so pokriti s temno kožico, hitro rastejo (do 2 cm v 24 urah). V juniju izpada jelenom dlaka v kosmih in v juliju imajo že temno poletno dlako.

Samica ima le po enega mladiča na leto, ki je velik in lepo razvit. Človek ga lahko ujame le prvi dan, drugega dne pa že teka za svojo materjo in ga ni mogoče ujeti. Čeprav imajo jeleni mnogo sovražnikov, je smrtnost pri njih zelo nizka. Pravijo sicer, da lahko novorojeno tele odnese orol — in res so na Laponskem našli v gnezdu berkuta ostanke telička. Ne smemo pa trditi, da ga je orol tudi ubil, lahko je prinesel svojim mladičem tudi mrhovino.

Najhujši sovražnik jelenov je volk. V zadnjem času sicer nekateri inozemski pisci, kot npr. Monnet, trdijo, da volkovi ne povzročajo jelenom škode. Dejstvo pa je, da se tundrski volk pozimi hrani izključno z jelenjim mesom in da uniči več jelenov, kot jih lahko požre.

Rosomah je manjši in zvitejši od volka. Na ravnini sicer ne more ujeti odraslega jelena, čeprav piše v knjigah, da jih napada iz zasede in skače nanje z dreves. Nismo pa nikoli videli oziroma zasledili, da bi se rosomah bavil s takim lovom. Pregledovali smo trupla jelenov, s katerimi so se hranili rosomahi in prišli do spoznanja, da so se le-ti hranili z mrhovino. Če pa je rosomah jelena le ujel in ubil, je bil to star ali bolan jelen, ki ga je krdelo izločilo. Po trditvah švedskih zoologov in lovcev so žrtve rosomahov predvsem stari jeleni, ris pa da često ujame tele.

Tudi medved ne more ujeti jelena v teku; zmore le kratke skoke. Znano pa je, da se skuša prikrasti k izbrani žrtvi. To se mu

posreči predvsem na obrežju rek ali potokov, kjer žuborenje vode preglasi šume, ki jih povzročajo njegovo premikanje. To je hkrati tudi razlaga, zakaj se nahaja največ od medvedov pobitih jelenov in losov prav ob bregovih rek ali potokov.

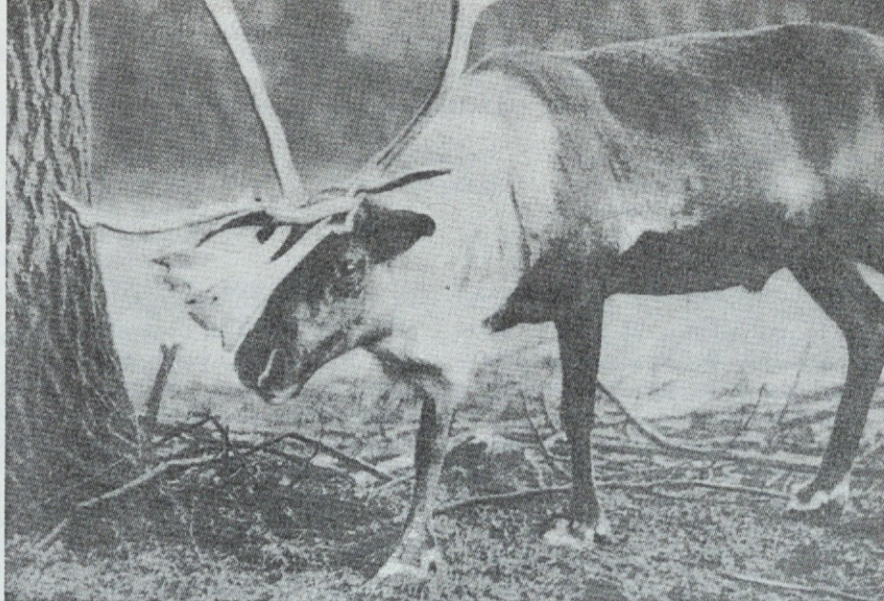
Praden se medved spravi žret, svojo žrtev najprej skrije, nameče nanjo listja, dren ali dele grmičevja, pozimi pa kar sneg. V letu 1967 smo našli pravkar ubitega irvasa (samec severnega jelena) na bregu potoka seveda, v Čunatundri. Medved je takoj, ko nas je zagledal, zbežal.

V laponskem rezervatu ubijejo medvedi skoraj polovico več losov kakor jelenov, čeprav je losov v tem predelu skoraj 50-krat manj od jelenov. Iz tega ugotavljamo, da medved težje ujame jelena kakor losa. Polomljeno grmičevje, razrita tla in značilni iztrebki, podobni konjskim, ki pa vsebujejo dlako in kosti, okoli ostankov ubite živali, so jasen znak, da je bil ubijalec medved. Če najde medved mrhovino, jo navadno žre, a ne skriva oziroma ne pokriva.

Smrtnost pri jelenih ni velika, kot smo že omenili, kajti na surovo podnebje skrajnega Severa je dobro pripravljen. Redko pogine zaradi nesrečnih pripetljajev ali bolezni. Če ne upoštevamo odstrela po raznih lovcih, naraste jelenja čreda na leto približno za 20 %.

Zaradi intenzivnega lova je bil v začetku našega stoletja jelen skoraj iztrebljen na vsem polotoku Kola. Zoolog F. Pleske, ki je okoli l. 1880 potoval po polotoku, je zapisal: »Zasledovanje jelenov povzroča, da bodo le-ti popolnoma iztrebljeni ali pa pregnani v najbolj puste in nedostopne kraje...« Glavni krivci za iztrebitev divjih severnih jelenov, pravi Pleske, so volkovi in lovci.

Laponski rezervat so ustanovili, da bi zaščitili oziroma ohranili

Severni jelen (*Rangifer tarandus*)

ostanke divjih jelenov v Čuna- in Monča-tundrah, o katerih je poročal Pleske. Po prvih štetjih, v aprilu l. 1929, so v teh tundrah našli le še 99 jelenov. Rezervat so ustanovili po direktivi l. 1930. Število divjih jelenov je takoj naraslo in v letu 1941 jih je bilo že okoli 970. Med drugo svetovno vojno je potekala fronta v bližini tega rezervata in so jelene streljali brez vsake kontrole. Ob koncu vojne jih je ostalo komaj še 200 do 300, toda ponovna zaščita v rezervatu je pripomogla, da se je stalež občutno dvignil. Ob zadnjem štetju, marca 1957, so tam našli 12 640 jelenov. Majhne razsežnosti rezervata, 1580 km², in s tem pomanjkanje zadostne hrane, so bile vzrok, da so se jeleni razkropili po bližnji in daljnji okolici, tako da dandanes žive že na področju, ki je 7-krat večji od prvotnega rezervata.

Rezervat leži v zahodnem delu Murmanskega okrožja (na zahodu železniške magistrale Murmansk—Leningrad). Jeleni so se ohranili tudi v vzhodnem delu okrožja, v zamočvirjenih ravninah gozdne tundre med reko Ponoj in Belim morjem. Tudi njihovo število stalno narašča in znaša po štetju leta 1960 že 7800. Če vzamemo za osnovo število 20 000 jelenov in računamo na 20% letni prirastek, potem znaša vsakoletni prirastek

4000 jelenov. Ne glede na morebitno zmanjšanje osnove lahko računamo vsakoletni prirastek na 4000 jelenov.

Da bi plansko uresničili lovni fond, je »Glavna uprava rezervata in lovskega gospodarstva« pri ministrskem svetu RSFSR ustanovila l. 1964 gospodarski promhoz (lovsko gospodarstvo, op. prev.) »Murmansk«, katerega glavni cilj je ureditev odstrela divjih jelenov in realizacija lova kot obrti. Toda izkazalo se je, da je znatno težje voditi kontroliran odstrel divjih jelenov kakor pa losov, tako da do danes še ni bil dosežen letni plan odstrela oziroma dobiček od odstrela. Glavni vzrok je v transportu; jeleni se namreč tako v Murmanskem okrožju kakor tudi v drugih področjih zadržujejo v najbolj odročnih in težko dostopnih tundrah, ki so daleč od prometnih zvez.

Na jugu Norveške je divji jelen objekt športnega lova. Za odstrel jelena je potrebno dovoljenje, ki stane 100—300 Nkron (ca. 13 do 38 rubljev), odvisno od rajona, obvezen je pregled orožja in preizkus strelskih zmogljivosti na tarčo, oddaljeno 100 m. Kljub tem pogojem oddajo letno do 12 000 dovolilnic. Tudi pri nas (v SZ) lahko organiziramo športni lov pod istimi pogoji, predvsem v Murmanskem okrožju, kjer se div-

ji jeleni zadržujejo na področju, ki je oddaljeno od mesta Murmansk 100—200 km, kar predstavlja 1 do 1 in pol ure letenja s helikopterjem.

Glavni problem za razvoj športnega lova na veliko divjad pri nas je vprašanje lovskega orožja. Za odstrel divjega jelena je obvezna lovska puška-risanica, kalibra 8 do 10 mm ali lovska puška-bokarica z risano cevjo. Kakor nam je znano, je povsod v Evropi (razen v SZ) lov na veliko divjad s šibrenico prepovedan, prav tako je prepovedan lov z avtomatskimi puškami

— da bi tako zmanjšali število nesreč pri lovu in obstrelitev divjadi. Naši (v SZ) predpisi so glede uporabe lovskega orožja zastareli. Šibrenice so prodajali brez vsake kontrole, kar je vzrok, da je orožja več, kakor je potrebno za športni in poklicni lov oziroma odstrel. Celo loterijske premije so bile lovsko orožje. Izgleda, da nikogar ne moti, če imajo lovsko orožje ljudje, ki nimajo nobene zveze z lovom. Kar se pa tiče risanic, gremo v drugo skrajnost: dovoljenje za posest in nošenje dobi lovec-športnik le v izjemnih primerih.

Sestav staleža divjadi se je po zadnji vojni korenito spremenil. Stalež male divjadi, predvsem vodnih in drugih ptic, se je zmanjšal, medtem ko je stalež velike divjadi (parkljarjev) znatno narasel. Z ozirom na to je nujno treba spremeniti pravila o uporabi lovskega orožja, omogočiti lažji nakup risanic in reorganizirati celoten športni lov z ozirom na današnje realne možnosti.

(Iz Ohote, lista za lov in lovsko gospodarstvo SZ)

Foto ing. M. Cvenkel: *Lovski blagor*

Lovski oprtnik

Zajčji problem, ki ni samo zajčji

Pravijo, da je bil včasih na Krasu v vsakem grmu zajec in da danes ni več tako. Piše se o vzrokih za upad zajčjega staleža in o ukrepih, ki bi jih bilo treba sprejeti, da se stanje popravi.

Recimo, da je zajcev veliko manj kot včasih. Ne upam pa si trditi, da jih je malo, ker še vedno prej vidim zajca kakor katero koli drugo divjad. Če je nastopila zajčja kriza, moramo lovci kot gojitelji zajca ščititi. Opozoril pa bi, da je lahko nihanje števila neke divjadi čisto naraven pojav in da smo po nepotrebnem zaskrbljeni. Število lisic raste, zajcev pada. Toda lisic skoraj ni! Čim manj lisic, več zajedalcev, manj zajcev. Laik sem, da bi lahko to pravilno utemeljil. Kako zaščititi zajca? Zaščitimo ga lahko direktno in indirektno. K direktni zaščiti bi kot najvažnejše štel manjši odstrel. Če se vse lovske družine na ogroženem območju dogovorijo o manjšem odstrelu in to strogo spoštujejo, bi se morali kmalu pokazati uspehi.

Važnejša pa je indirektna zaščita, je težja in je na žalost izven moči nas lovcev. Kaj pomaga zaščititi štorckljo, če pa ji z regulacijo voda uničimo njen življenjski prostor, hrano.

Zajec je poljska divjad. Trdim, da je na Krasu manj zajcev zato, ker je manj polja. Je pa več srnjadi, ker je več gozda. Sprememba v vegetaciji je imela vpliv v podnebju. Saj Kraševci tarnajo po dobrih starih časih, ko je bilo dovolj burje in pravič megle. Če rastlinstvo vpliva na podnebje, vpliva prav gotovo tudi na divjad. Območje, kjer upada število zajcev, je tudi območje občine Sežana. V tej občini

je močno nazadovalo število prebivalstva, zlasti kmečkega. Krajevni leksikon Slovenije pravi na strani 299: »Prebivalstvo je domala v sto letih (1869 do 1961) nazadovalo za 27,7 %. Če upoštevamo, da je do l. 1900 naraščalo in potem do l. 1910 stagniralo, je padlo v 50 letih (1910—1961) za dobrih 31 %.« Usihanje prebivalstva je zaskrbljujoče tudi zaradi obrambe naše zahodne meje. Upoštevati moramo, da je bilo včasih pretežno kmečko prebivalstvo. Obdelali so vsako ped zemlje, jedli so težko prigarani kruh, bila pa je verjetno zlata doba za poljsko divjad, za zajce. Po zadnji vojni se je prebivalstvo zaposlilo izven kmetijstva. Gmajne so začeli pogozdovati. Kotorne so skoraj izginile. Živine skoraj ne pasejo več, kjer pa jo, je to znak zaostalosti. Govedo je sedaj v hlevu. Gmajna je postala gozd, travnik pašnik ali gozd, njiva je zasejana z deteljo ali travo. Življenjski prostor poljske divjadi se je skrčil.

Zadnje čase je opaziti rahel nasprotni proces. Njive bolj orjejo, travnike bolj kosijo. To omogoča kmetijska mehanizacija. Stroji so pa zlo za poljsko divjad. Veliko gnezd fazanov, jerebic in zajcev uniči kosilnica. Kmetje kosijo prej, ker se s stroji ne zamudijo toliko kot s koso, ker je mlada trava boljša in ker pognojena prej zraste. Da, tudi travnike danes gnojijo na Krasu, včasih jih niso. Umetno gnojilo je spet sovražnik zajca. Naletel sem na prepričanje, da je zajcev več tam, kjer je trava slabša, negnojena. V kosilnicah, umetnih gnojilih in različnih sredstvih vidim veliko zaščitnika kmeta, a sovražnika poljske divjadi.

Moj zaključek:

Zajcev je manj, ker so se zmanjšale poljske površine. Morda je odstrel prevelik. Krmne njive za divjad stanje na Krasu popravljajo, ne morejo pa ga popraviti. V rastlinstvu in načinu obdelave so nastale take spremembe, da so vplivale na divjad. Sprijazniti se mo-

ramo s stanjem, z nastalimi spremembami in gojiti predvsem tisto divjad, za katero imamo najboljše pogoje.

Jožef Švagelj,
Tomaj-Dutovlje

Naš odnos do črne divjadi

Z zanimanjem sem prebral v letošnji julijski številki »Lovca« članek J. Kuntariča »Na divje prašiče lovsko pravično!« Od prve pa do zadnje vrstice mu pritrjujem. Pripomnil bi le to, da zaslužijo tiste LD, ki svojim članom dovoljujejo mrharjenje s to ponekod že redko divjadjo, vso grajo. Res je, da ta divjad naredi precej škode na polju, ki pa bi se ob prizadevanju LD oziroma njenih članov mogla znatno omejiti, saj dom divjih prašičev ni polje, temveč gozd. LD, ki so še tako srečne, da imajo tudi to divjad v lovišču, naj bi jo zadržale v večji meri v gozdu s tem, da bi na gozdnih jasah posadile koruzo in zasejale oves, topinambur, za zimo pa napolnile nekaj krmilnic s kostonjem, želodom, žirom, korenjem ipd.

Kako je naša LD uredila režim odstrela divjih prašičev? Odstrel je dovoljen samo s kroglo ustreznega kalibra, kakor druge parkljaste divjadi. Za svinjo z mladiči je določen lovopust od 16. februarja do 31. julija. Kdor bi v tem času ustrelil brejo svinjo, plača kazen 15 din za kg bruto teže. Za odstrel vodeče ali svinje sploh pa znaša kazen v tem času 10 din za kg bruto teže. Meso v obeh primerih pripade lov. družini! Zaželeno je, da vodeče (zlasti mlade) svinje tudi po 1. avgustu ne streljamo. Po mojem osebnem mnenju naj bi na brakadah ne pokali po vodečih svinjah, pač pa raje po slabših mladičih.

V naši LD režim tovrstnega odstrela preko leta lahko UO po potrebi spremeni. Kdor lovsko pravično uplenjenega prašiča želi obdržati zase, plača iztreblje-

nega in brez glave po 5 din za kg, stehtanega — komisijsko! Če pa plen odda Lovska zadrugi ali kakemu drugemu kupcu, mu LD prizna odstrelnino in za manipulacijo 1 din za kg, stehtanega v koži in seveda izčiščenega.

Živimo v času hitrega razvoja lovske tehnike po eni strani, po drugi pa močnega širjenja naselij, industrije in cestne mreže, kar zožuje življenjski prostor naši divjadi nasploh. Zato naj bi se lovci kot ljubitelji žive narave — ne kot streljači! — združili v eno samo fronto, ki bi z ustreznimi gojitvenimi ukrepi skrbela za vedno bolj ogrožen obstoj divjadi. Če bo temu tako, potem bo sleherno leto za našo lovsko organizacijo — leto varstva narave! Tako naj bi tudi bilo!

Stanko Lapuh, prof.
LD Begunjsčica

Jerebice, lovci in varstvo narave

Male divjadi po pravilu ne gojimo s puško, dokler ne doseže bonitiranega staleža. Zaradi prakse, ki tega ni upoštevala, je ta divjad ponekod domala izginila. Upoštevati je treba, da se je struktura kultur zadnjih 30 let znatno spremenila — biotop za srnjad se veča in izboljšuje, za poljsko divjad se krči. Primorska je bila pred 30 leti bogata poljskih jerebic. Vendar ni res, da danes nima več pogojev zanje. Primerjajmo Primorsko samo z nekaterimi deželami, ki imajo visoko mehanizirano poljedelstvo in hujše zime, pa bomo zvedeli, da imajo te še vedno dokaj dober stalež jerebic.

Leta 1952 sem se preselil na spodnje Vipavsko. Jerebic je bilo tedaj tu še precej, vendar manj kakor predvideva bonitiranje lovišča. Lovci so trdili, da je jerebica selivka in da je treba njihove kite razbijati. Tako je stalež jerebic leta 1960 upadel skoraj na ničlo. Občni zbor lovske družine je ugibal, zakaj ni več je-

rebič in kot vzrok končno navedel bolezen — brez dokazov, nepravilno gojitev pa zanikal. Dosegel pa sem, da je prišla v poslovnik določba o popolni zaščiti jerebice, dokler ne doseže botniranega staleža.

Naslednja leta se je le redko tu in tam pojavila manjša kita. Leta 1966 so se na biotopu 400 ha stalno zadrževale vsega le štiri jerebice. Leta 1967 jih je bilo 11, kot prirastek enega para. Naslednje leto so iz kite 11 jerebič ostali štirje pari. Iz njih je bil prirastek troje kit z 9 do 14 kljuni; eno gnezdo je uničila kosilnica. Dodati pa moram, da je sosednja LD Gorica na spomlad blizu tega biotopa spustila v svoje lovišče 8 jerebič. Kje so se te ustale, ni znano.

Podobni primeri prirastka jerebič so bili tudi v drugih treh biotopih našega lovišča.

Že ta skromen prirastek je povzročil vročo kri in znova je oživila stara »gojitvena praksa« o razbijanju kit. Nekateri funkcionarji so mi očitali, češ kako si upam večini vsiliti svojo voljo, saj je vendar demokracija in da imajo lovski izpit. Večina je odločila proti pravilni gojitvi, čemur se je pridružil tudi član UO področne zveze.

Sklenil sem, da se lova na jerebice prvo nedeljo v septembru ne udeležim, pač pa da lov opazujem z daljnogledom z visoke preže. Ko se je pred strelsko črto in psi šarivci dvignila kita, čujem preko 12 strelcov — seveda v kito — in aprot, aprot. Ena je padla. Dvesto metrov pred strelci je kita pristala in lovci se spuste v tek za njo. Jerebice so znova doživele ognjeni krst. Koliko ranjenih?

Pozno popoldne sem se neopazno znašel pred zadnjim pogonom in videl v zankah viseče jerebice ob nogah ljudi in lovskih krojih. Kje si lovska pravičnost, kaj velja lovski izpit?! Niti enega krmišča za fazane in jerebice ni v lovišču. Za pravo krmišče in zatiranje vran, srak in drugih škodljivcev ni časa. Pravo naspotje je delo LD Gorica.

Jerebica, kotorna in še druge ptice kličejo: Kje ste lovske družine, področne zveze, da nas vključite v program varstva narave! Hvaležne vam bomo.

Vprašujem lovce in njihove organizacije, če ste prebrali program o varstvu narave, ki ga je sprejel upravni odbor Lovske zveze Slovenije in je bil objavljen v letošnji junijski številki »Lovca«? Tam med drugim stoji, da naj lovske družine same po svojem preudarku dodatno zaščitijo predvsem za kmetijstvo in gozdarstvo neškodljive oz. koristne živali. Koristne ptice so pa tudi jerebice!

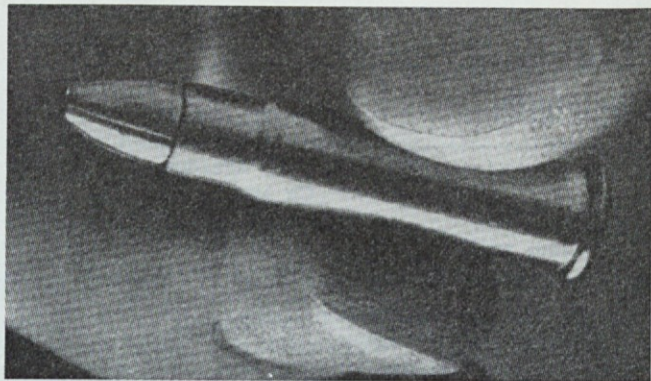
Alojz Govekar,
lovski čuvaj in član GS

Nov malokalibrski naboj z robnim vžigom na ameriškem trgu

V začetku leta 1970 je tovarna orožja in streliva Remington poslala na trg dva modela lovskih risanic z nabojem v tovarniški oznaki 5 mm Remington Magnum Rim Fire (5 mm RMR), torej s 5 mm Magnum nabojem z robnim vžigom (napovedali so ga že v jeseni leta 1967).

Naboj (slika 1.) z izstrelkom tipa Power-Lokt (posebna konstrukcija z bakrom opliščenega izstrelka z mehko konico), razvije na ustju cevi hitrost $V_0 = 2100$ fps (640 m/sek.), pri 137 m (150 yds.) pa hitrost $V_{137} = 425$ m/sek. Izstrelak, težak 38 grains (2,46 g) ima pri 100 yds. (91,4 m) zadetno moč $E_{91} = 30$ kp (28% več kakor naboj 22 WMR in celih 133% več kakor najbolj razširjeni mk naboj .22 LR Super-speed). Izstrelak iz puške, pristreljene na 91 m, ima pri 137 m približno 11 centimetrov padca.

Zanimivo, da se je tovarna odločila za naboj kal. 5 mm (.2045 inča), ki je torej manjši od nabojev kal. 22 (.223—224 inča). Čim manjši je namreč kaliber, tem težje je doseči zeleno preciznost, tako pri izdelavi risanih polj v cevi kakor pri izstrelku samem (izgle-

Slika 1. Naboj tipa Power-Lokt

Slika 2. Valjasti zaklep z 8 varovalnimi čepi za naboj 5 mm RMR

da sicer, da se je tovarna Remington to posrečilo, saj navajajo, da so s standardnimi puškami M 591 in M 592 v poskusnih serijah 5 strelcov na daljavo 100 yds. dosegli zadetke z raztrosom, manjšim od 1 inča — 2,54 cm). V tovarni so izjavili, da so se za tak kaliber odločili, da bi onemogočili vsakršno predelavo risanic kal. 22 LR in 22 WMR za novi naboj, ker menda noben zaklepni mehanizem ne bi brez škode zdržal pritiska plinov, ki jih v nabojišču razvije novi naboj. Na puškah kal. 5 mm RMR je tovarna uporabila posebno močan valjast zaklep z 8 varovalnimi čepi, kakršne sicer uporabljajo na puškah z močnejšimi naboji s centralnim vžigom (slika 2.). V tem naboju se je tovarni posrečilo združiti preciznost zadetkov do 150 yds. (kakršno imajo močnejši naboji s central-

nim vžigom) s cenenostjo municije z robnim vžigom. Tovarna Remington izdeluje v novem kalibru dva modela repetirk in sicer Mod. 591 z zatičnim magazinom (64,95 US dol.) in Mod. 592 s cevastim magazinom pod risano cevjo (69,95 US dol.). Škatla s 50 naboji stane 3,49 US dol.

Po Guns & Ammo Magazine (št. 3, 4/1970) — A. M.

Obisk pri preparatoriki

Preparatorjev je v Sloveniji več, a preparatorka samo ena, Angelca Mavsar. Do nedavna sta bili dve, še Irena Kikl, ki je delala kot preparatorka v Slovenski Bistrici, a je letos opustila pripraviranje in odšla v Kanado. Angelca in Irena sta pred 4 leti skupaj s šestimi

sošolci dovršili triletno preparatorsko šolo pri Centru strokovnih šol v Ljubljani, ki jo je vodil znani strokovnjak, preparator Viktor Herfort. Angelcino šolanje so štipendirale lovske zveze Gorica, Koper in Postojna. Na območju teh zvez je bil nujno potreben preparator, zato se je Angelca pred tremi leti iz Kočevja preselila v Postojno. Za svoje delo si je najela prostor, ki pa je bil premajhen že po prvih njenih kvalitetnih izdelkih. V prepariranju je dobivala vse več živali. S pomočjo navedenih zvez je delavnico razširila na tri prostore in hkrati nabavila tudi večji hladilnik.

Ko sem jo pred nedavnim obiskal, je končala ravno s prepariranjem cele serije divjih mačk. Na steni jih je bilo nagačenih točno 20. V treh letih jih je v Postojni nagačila čez 70. Lani je dobila izpod Snežnika najtežjo divjjo mačko, 9 kilogramskega samca. Poprečna teža divjih mačk je sicer 4 do 6 kg.

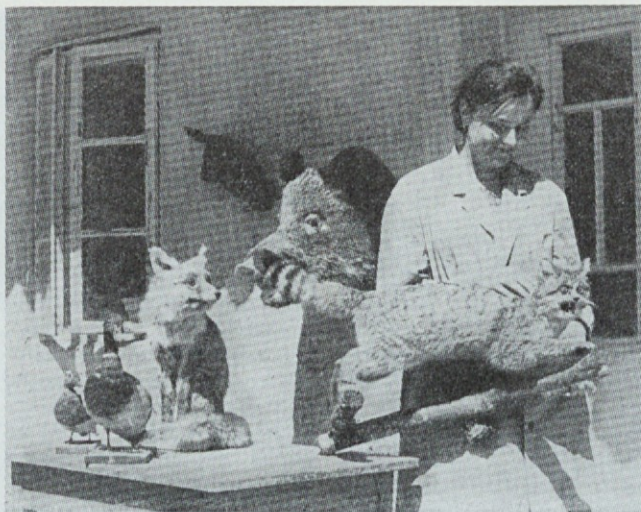
Na lastnike je v njeni delavnici čakala tudi skupina nagačenih lisic: 15 mladih in 10 odraslih, starih.

Pa nič koliko šoj. Vsak lovec začetnik želi imeti nagačeno šojo. Letno preparira teh sicer lepih ptic poprečno kakih 100.

Kožo vsake živali — ptice ali sesalca je treba pred nagačenjem ustrojiti. Angelca stroji vse kože sama — razen prašičjih, jelenjih in medvedjih. Pravi pa, da ji arzen in drugi pri strojenju potrebni strupi škodijo.

Letos je nagačila 14 glav divjih prašičev in nekaj jelenjih. Prvič je letos nagačila medveda, uplenjenega v Grahovem. Letos je tudi nagačila prvega divjega petelina, uplenjenega na Nanosu. Sicer pa v njeni delavnici lahko vidite najrazličnejše živali, ptice in sesalce.

Na stenah čaka na prevzemnike tudi nekaj nagačenih trajno zaščiteneh ptic, kakor sove, žolne, detli itd. »Kako to, da ste jih preparirali, ko imate vendar na vratih napis, da zaščiteneh koristnih ptic ne prevzimate?«

Preparatorica Angelca Mavsar, Postojna

»Lastniki so mi zagotovili, da so jih našli poginule. Če so navedbe takih prinašalcev resnične, se prepričam pri izkoženju. Vsakega, ki prinese kako tako žival, opozorim, da je uničevanje zaščiteneh ptic in sesalcev tudi po zakonu kaznivo. Vsak lovec bi se moral vedno, še posebno pa letos, v letu varstva narave, zavedati, kaj je dovoljeno in kaj prepovedano,« je končala svoje pripovedovanje preparatorica Angelca.

Fr. Cvenkel

Francoski lovski strokovnjak v triglavskem lovišču

Francovski lovski časopis »La Chasse«, št. 270, marec 1970, prinaša članek znanega francoskega lovskega strokovnjaka dr. Marcela A. J. Couturiera o lovu na divjega petelina v slovenskih Alpah, v lovišču Zavoda za gojitev divjadi »Triglav« — Bled. Avtor je zanimivo opisal, kako je uplenil maja 1969 svojega petelina, starega 2—3 leta. Prijetno je bil presenečen nad toplim sprejemom pri direktorju tega zavoda Ivanu Fabjanu in nad izkušnjami vodiča, lovskega čuvaja Vasje Jerovška.

Omenja, da je bil že leta 1968 spomladi v tem lovišču, ko je raziskoval eko-

loške značilnosti naravnega stanišča divjega petelina. Dela namreč že 10 let na obširni monografiji ruševca in divjega petelina. V svojem opisu med drugim navaja tudi glavne vrste drevja in grmičja v Triglavskem pogorju. Čudil se je črnemu telohu (Heleborus niger) in bil posebno zadovoljen, ko je tudi videl endemično (značilno samo za določen predel) rastlino — navadni slečnik (Rhodotamnus chamaecitus).

Posebno priznanje gre avtorju, da je izvirna, naša imena ljudi, gora, dolin in rek podal brez napak.

Inž. Željko Stahan

Lojzetova izpoved

Kaj bi hoteli iz moje preteklosti? Dne 21. julija 1970 je minilo sedemdeset let, odkar sem bil rojen v tisti prelepi gozdni vasi Leskovi dolini. Rojen sem bil tako rekoč v gozdu in v njem tudi odraščal. Snežniško pogorje mi še danes v moji življenjski jeseni pomeni vse na svetu. Da, to sem jaz, stari lovec Alojz Strle. In ti dragi, nepozabni moj oče, nadlogar pri graščini Snežnik, si mi vcepil ljubezen do narave, me vodil po lesovju, mi razkazoval, kje ptiči gnezdi, kje se oglašajo divji petelin in kje se zadržuje divjad. Na-

učil si me ljubiti te prostrane gozdove in vse, kar je živega v njih. Gozdovi, moji snežniški gozdovi, stoletja ste bili v posesti nemških fevdalcev. Ob mojem rojstvu nihče ni vedel, da boste čez pičlega pol stoletja postali last slovenske družbene skupnosti.

Še so živi moji spomini. Pred očmi mi vstajajo podobe iz preteklosti. Leskova dolina v prvem desetletju tega stoletja. Očetov predstojnik je bil upravitelj Viljem Kindler, po narodnosti Čeh, blag človek, z rajnim mojim očetom sta se kar dobro razumela. In moja otroška leta! Radost mi preveva srce, ko v duhu gledam tisti znani, izredno lepi »zverinjak« — oboro v moji rodni Leskovi dolini. Dan za dnem sem bil ob njem in strmel v jelene s krasnim rogovjem. Kot deček sem jih pomagal tudi krmiti. Še danes živo pomnim, da je tedaj živelo v ograjenem prostoru 75 jelenov in košut. A jeleni so začeli poginjati. Srce mi je krvavelo, ko sem jih gledal mrtve. Potlej pa so odprli ograjo in preostale jelene ter košute izpustili. S štirinajstimi leti sem postal praktikant, potem pri graščini logar in lovec, končno pa nadlogar in nadlovec. Šel sem po očetovih stopinjah in opravljal isto delo kot moj pokojni oče.

Med obema vojnama ste me videli v Ilirski Bistrici. Tam na severni strani Snežnika se je vila krivična državna meja. Kje si princ Herman Schönburg? Pred vojno sem te vsako leto spremljal na lovu. Bil si strasten lovec. Ko sva bila na preži, si pozabil na svoj zveneči naslov in materialno bogastvo. Kje ste nekdanji velikaši, ki ste v mojem spremstvu občudovali lepote naših gozdov? Nekateri ste gledali z viška name, drugi pa ste bili navzlic svojim donečim naslovom pravi lovski tovariši. Sedaj že leto za letom prihajajo na lov tudi številni člani zelene bratovščine iz zamejstva. Spoznali so že upokojenega lovskega veterana Lojzeta in z radostjo se spominjajo preživetih dni v prostranih snežniških gozdovih. Alojz

Lovec Lojze Strle

Strle je mnogim domačinom in tujim lovcem pomagala do plena. Kaj pa sam? Verjemite, da nikoli nisem bil mrhar. Posebno me je privlačil lov na volkove. Petkrat se mi je nasmehnila lovska sreča, pet volkov je obležalo pod mojimi streli.

Dve vojni sta za menoj. Prve nisem kdo ve kako občutil, a hudo je bilo med drugo. Dva moja sinova Alojz in Edvard sta bila partizana. Z ženo Katarino sva trepetala za njihovo usodo. Oba so naju zaprli. Katarina je preživljala najtežje dneve v jetnišnici na Reki. Ko pa so se odprla vrata zaporov, se je vrnila na smrt izmučena. Legla je in ni več vstala. Svoboda je prišla, toda lovec Lojze je stal pred gomilo svoje najdražje.

***

Lovcu Lojzetu Strletu ob sedemdesetletnici najiskrenejše čestitke vseh članov babnopoljske lovske družine! Vse lepo in dobro, zlasti pa trdnega zdravja in še dolgo let dober pogled želi jubilantu tudi pisec tega sestavka

Jože Janež

Fotoamater

Tokrat pri srnjadi

Popoldne se nagiblje, na zemljo lega prijeten hlad. Nepremično stojim ob robu gozda in čakam. Vse okoli mene je mirno in tiho, le kos moti ubranost, ko vztrajno brska po listju, na starem drevesu pa pridno potrkava detel. Čas mineva in že se sprašujem, če ne čakam zaman. Končno v gozdu zašumi in na robu se pojavita srni. Stara je mirna in preudarno opazuje okolico, mladica pa se nemirno prestopa in obrača glavo. Opazili nista nič sumljivega — jaz sem za drevesom — zato se začneta pasti. Opazujem ju in počasi dvigam fotoaparata. Tedaj nekaj niže prav nemarno zavrešči šoja in srni dvigneta glavo. Presneto, spet se mi bosta izmuznili, preden bom »streljal«. Kamen se mi odvali od srca, ko se stara začne zopet pasti. Mladica še vedno prisluškuje — posnetek 1. Bolita me že nogi,

zato se prestopim — resk, na vejo. Smola, kar je, je. Mladica malo vstran, izgleda, ni slišala, toda stara gleda proti meni — posnetek 2. Stara se primakne k mladici, ki je že na robu gozda in zginjata v gozd — posnetek 3. Jezim se nase, ker sem ju po nerodnosti zmotil. Srečanje je bilo kratko, a zanimivo. Bili sta v zimski dlaki — sivo rjavi, z okencem na zadnjici. Zimski kožuh ima gosto kratko podlanko in dolgo nadlanko, v katerem je srnjad od konca septembra oziroma začetka oktobra do aprila, maja. Jeseni je prebarvanje hitro, spomladi počasno. Poletna obleka je brez podlanke, lepo rjavo rdeča in brez okenca. Na slikah je videti na zadnjih nogah pod skočnim sklepom čopek

grobe črne dlake, pod katero je žleza, ki ob dotiku z rastlinjem pušča značilen dah. Srnjad ima še žleze v koži med parkeljci. Pod pritiskom puščajo dah na tleh. Po tem dahu sledi srnjak srno, pa tudi pes, lisica, volk, bodisi na tleh ali na rastlinju, travi. Srnjak ima še žleze v koži med rožnicama. Z izločkom te žleze zaznamuje svoj okoliš, češ: vstop moškimi prepovedan. Zato drgne srnjak rogove ob vejevje vse leto in ne le, ko si čisti rogove. Okence ima pomen kot »kažipot« tropiču, da živali druga drugi lažje slede, posebej pa kot pripomoček za medsebojno obveščanje. Ob sumljivih pojavih, če se žival vzemiri, se dolge bele dlake razperijo in okence poveča

Posnetek 1

Posnetek 2

Posnetek 3

na dvojno velikost, kar je videti zlasti pri srni na sliki 3.

Srnjad je pri nas splošno razširjena in najštevilnejša, zato moramo njeni gojitvi posvečati vso pozornost. Poleg zimskega krmljenja so posebno važne solnice raznih oblik. Sol je srnjadi potrebna zlasti za normalen razvoj kosti in rogovja. Pravi lovec se ne izkaže zgolj v streljanju.

Srni sem slikal na dobrih 50 m — 60,8 — ORWO 20 DIN, 500 mm teleobjektiv.

Ivo Božič

kdaj se ona vrne. Srna dobro ve, kdaj mora nahraniti svojega otroka z mlekom. Zgodi pa se, da srno povozi avtomobil, da jo zadavi potepuški pes ali jo ubije divji lovec. Potem je mladiček sam, brez matere. Nekaj časa še molči in miruje, toda ko je preveč lačen, začne klicati s presunljivim glasom. Z jokajočim mladičem gotovo nekaj ni v redu. Če bi srnjaček molčal in bi ga slučajno našla jaz, ga ne bi pobrala in odnesla domov. Joj, kako bi bila srna žalostna, ko bi se vrnila in bi našla posteljico svojega otročička prazno!

Očka je jokajočega srnjačka torej pobral in odnesel domov. Meni ga je dal v varstvo. Spočetka je bilo bolj težko, a se je kmalu

privadil kravjemu mleku. Ležal je na jazbečevi koži pred očkovo posteljo. A kmalu je zapustil sobo in pohajal okrog hiše. Pozneje je poleg mleka dobival tudi priboljšek: koruzni zdrob, sladkor in čokolado. Ker je imel močno hrano, so mu kmalu začeli poganjati rožički-gumbi. To je bilo prvo leto. Ko je prišla zima, je Piki vedno spal v snegu pred hišo. Seveda pa je prišel tudi v hišo pogledat in legel celo na divan. Pozimi so ga iz gozda prišle obiskat tudi njegove sovrstnice, srnice. Ustrašil se jih je in zbežal v hišo. H koncu zime so mu odpadli majhni rožički in začelo mu je poganjati pravo rogovje. Toliko staremu srnjačku v naravi navadno požene šilasto rogovje, Piki pa je bil že šesterak. Naši sosedi so ga začeli sovražiti, ker jim je hodil v solato in fižol. Če sem mu rekla, mi je pa dal tudi prednjo nožico, kakor psiček taco. Tudi to moram povedati, da je z mojim bratom Jožetom, ki je že lovec, hodil na lov. Pozimi je šel z njim čakati lisico. Toda takrat Jože ni ničesar ustrelil, saj mu je Piki preveč nagajal. Vesela sem, da je Piki imel najraje mene. Če sem se odpejljala z motorjem od hiše, mi je vedno sledil. Bil pa je večkrat prej doma kakor jaz.

Nekega nedeljskega jutra Pikija ni bilo več na vrtu pod jablano. Odšel je iz svojega rojstnega kraja, iz lovišča LD Pristava. Zvedela sem, da se nahaja v LD Loka. Ko se je znašel

v novem kraju, je hodil od hiše do hiše in me iskal. Bilo mu je dolgčas po meni, kakor je tudi meni po njem, saj sva si bila najboljša prijatelja.

Jožica Krašovec,
Sp. Tinsko,
Loka pri Žusmu

Lovska organizacija

Fazanerija LZ Koper s posebno nalogo

LZ Koper povezuje 14 lovskih družin in od teh polovica ima v svojih loviščih odlične pogoje za fazane. To so predvsem obalna področja. Zaslugo za to imajo v prvi vrsti klimatski pogoji. Kako velik stallež fazanov je tod, si lahko delno predstavljamo z registriranim odstrelom: lani, v letu 1969, je bilo na Koprskem uplenjenih 6300 fazanov. Spričo velikega zanimanja inozemcev za lov, zlasti Italijanov, pa je fazanov še vedno premalo. Toda z ozirom na škodo od te divjadi na poljskih kulturah, zlasti spomladi, ne bi bilo umestno stalež fazanov še povečevati. Kako torej zadostiti povpraševanju?

Poleti kupovati v fazanerijah mlade, 8-tedenske fazane in jih na dosedanji način spuščati v lovišča, se ne obnese, ker jih vsaj polovica propade. Prav tako se ne obnese nabavljati iz fazanerij starejše fazane jeseni pred lovom in jih spuščati v lovišče, ker slabo letijo; lov na takšne fazane inozemci vse bolj odklanjajo. Zato se je LZ Koper — tako je povedal njen predsednik Peter Pavlič — odločila za fazanerijo posebne vrste. Od občinske skupščine je v Boninjah, v lovišču LD Koper, dobila nekako 3 ha zemljišča v upravljanje. Določen del zemljišča, porasel z grmičevjem, je že ograjen. Tudi manjša zgradba na njem že

Mladi pišejo

Moj Piki

Poletnega jutra 1969 sem zaslišala mило vekanje. Očka lovec je šel pogledat in za potokom v grmu našel srnjačka. Lovci vedo, da srna v prvih tednih mladička pogosto pušča na določenem mestu, od koder se ne sme premakniti. Tedaj je še premajhen, da bi tekal za njo. Na mestu, ki ga srna določi, mora mladič negibno ležati in čakati,

stoji. Fazanerija je začela delovati.

Kakor drugod tako se tudi na Koprskem ob košnji in žetvi najde veliko fazanjih gnezd. Doslej je za najdena jajca poskrbel vsak lovec oziroma lovski čuvaj po svoje, uspešno ali neuspešno. Sedaj je za valjenje jaje iz prekošenih gnezd in vzrejo kebkov strokovno poskrbljeno v fazaneriji. Kadar bi bilo tako vzrejenih fazanov premalo, bi dokupili še fazančke v drugih fazanerijah, kajti kapaciteta fazanerije je nekako 4000 fazanov. Po običajnem postopku vzreje bi potem držali vse fazane v posebnih prostorih pod mrežami v naravnem okolju z grmičjem, da bi svojo divjo naravo ohranili oziroma si jo pridobili. V septembru ali oktobru spuščeri fazani naj bi imeli torej kakor oni, zrasli v lovišču.

V fazaneriji bi razen tega držali tudi manjšo matično jato za neposredno pridobivanje jajc.

Razen te fazanerije imajo lovske družine koprške zveze tudi jerebičarno za vzrejo rdečih jerebic, o čemer bomo poročali posebej. V načrtu pa imajo še marsikaj. Želja po olimpijskem strelišču na umetne golobe je že blizu uresničitvi. Lovska zveza Koper si je pred 4 leti kupila na Trgu revolucije v Kopru dva lepa poslovna prostora, ki pa danes že več ne ustrezata. Pogajajo se za lokacijo lovskega doma, ki naj bi zadovoljil vsem skupnim potrebam koprskih lovskih družin.

Fr. Cvenkel

Na umetne golobe za pokal občinske skupščine Ljubljana-Šiška

V nedeljo, 28. junija 1970, so se že drugič pomerile 5-članske ekipe lovskih družin: Medvode, Šentvid, Šmarna gora in Vodice. Tekmovanje je tokrat organizirala LD Medvode na Topolu, na Katarini. Pokal je letos osvojila LD Šmarna gora s 36 točkami od 50 možnih. Enako število točk

je dosegla ekipa LD Šentvid — lanski zmagovalec. Tretje mesto je pripadlo ekipi LD Medvode s 33 točkami, četrto pa ekipi LD Vodice. Med posamezniki je bil najboljši član LD Šentvid J. Dolničar z 10 točkami, za njim člana LD Šmarna gora I. Vrhovnik z 10 točkami in L. Jurič z 9 točkami. Prehodni pokal je zmagovalni ekipi izročil predsednik občine prof. Danilo Sbrizaj. Organizacija prireditve je bila nekoliko pomanjkljiva kakor tudi priprava strelišča, ki je bilo tudi premalo zavarovano. Golobi pa so leteli previsoko in prepočasi. Prireditelji naj bi se predhodno seznanili s pogoji in pravili tekmovanja. Prihodnje leto bo to privlačno tekmovanje pripravila LD Vodice.

J. D.

Lovsko srečanje na Črnem vrhu

Med ekipami LD, ki so včlanjene v LZ Idrija, je bilo 28. junija 1970 na Črnem vrhu nad Cerknem tradicionalno strelsko tekmovanje z malokalibrsko puško na tarčo srnjaka. Na strelišču, ki ga je odlično

pripravila LD Cerkno, se je zbralo 8 petčlanskih ekip in precej drugih lovcev s svojci, ki so prišli vzpodbujati svoje predstavnike. Venčeslav Straus, tajnik LZ Idrija, je pozdravil navzoče in otvoril tekmovanje, ki je potekalo hitro in varno pod vodstvom strelskega sodnika Pavla Jereba.

Med posamezniki so bili najboljši:

1. Rajko Kavčič, LD Javornik, 83 točk;
2. Pavel Jereb, LD Dole, 68 točk;
3. Edi Bogataj, LD Idrija, 66 točk.

LD Idrija je osvojila prehodni pokal s 26 točkami prednosti pred ekipo LD Javornik. Tretja je bila I. ekipa LD Cerkno.

Na tem tekmovanju je bilo podeljenih 8 znakov strelca: 1 zlati in 7 bronastih. Po tekmovanju se je razvila prijetna lovska zabava.

Franc Rudolf

LD Tomaž je odprla svoj dom

LD Tomaž pri Ormožu je že več let želela imeti svoj lovski dom, kjer bi se člani

lahko sestajali. Če bi si bili postavili dom na enem izmed vinorodnih gričev, bi to motilo skladnost prleške pokrajine. Zato smo se odločili in kupili staro kmečko hišo na samotni gozdni jasi s čudovito lego. Pridnost tomaževskih lovcev je kmalu ustvarila, kar si je lovska družina zamislila. Novi dom ni velik, vendar ustreza potrebam družine in se lepo sklada z okolico. Do njega smo speljali cesto in električno.

Dom smo slovesno odprli 7. junija letos; svojemu namenu ga je izročil predsednik LZ Ptuj tovariš Klobučar. Na ta praznični dan smo priredili streljanje na umetne golobe, na katerem je sodelovalo 10 strelskih ekip domače in sosednjih lovskih družin. Najboljši so bili strelci iz LD Zavrč z 18 točkami od 25 dosegljivih, za njimi lovci od Velike Nedelje s 16 zadetki, tretji pa člani LD Središče ob Dravi s 15 zadetki. Od posameznikov si je prvo mesto priboril Stanko Klemenčič, drugo Jože Klemenčič, oba iz LD Velika Nedelja, tretje pa Andrej Dokša iz LD Središče. Tomaževski lovci upamo, da nam bo uspelo tekmovanje prleških lovcev prirediti

Foto E. Maze: Člani LD Pogorevc, že večkrat omenjene v našem glasilu

tudi prihodnje leto. V okviru družine same namreč ni skoraj nobenega večjega lovskega srečanja, na katerem ne bi streljali. Poleg strelstva in ureditve doma pa je seveda prva skrb družine varstvo divjadi. Prepričanje, da ni najboljši lovec tisti, ki postreli največ divjadi, si tudi pri nas utira pot.

Janez Švajncer

Milan Babšek

Jubilanti

Vinko Zajc, mnogoletni član, večletni blagajnik in tudi starešina, je aprila letos praznoval svojo 70-letnico. Dragemu jublantu iskreno čestitamo in mu želimo, da bi še mnogo let lovil z nami in se veselil lepih zelenih gozdov in divjadi.

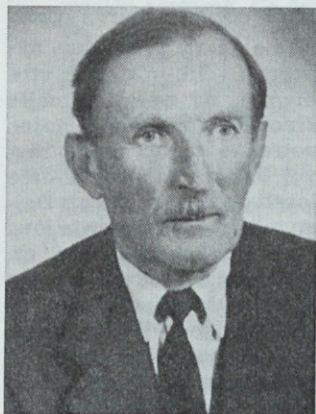
LD Kočevje

Milan Babšek je junija letos praznoval svoj 70. rojstni dan in 50-letnico lovskega udejstvovanja. Je soustanovitelj in član LD Medvode. Več let je bil član družinskega disciplinskega razsodišča, pozneje tudi član in predsednik nadzornega odbora. Je tudi član LD Brdo pri Ljubljani, ki ji je bil več let vesten tajnik.

V novi povojni lovski organizaciji je bil prvi tajnik takratnega ljubljanskega okrajnega lovskega sveta, ki se je pozneje preimenoval v Okrajno lovsko zvezo Ljubljana. Več let je bil tudi član in predsednik nadzornega odbora Republiške lovske zveze. Poleg tega je bil 15 let tajnik Lovske zadruge.

Imenovani se je več let bavil s kinologijo in je sodnik za ocenjevanje zunanosti in dela goničev. Zaradi boleznij je prekinil to udejstvovanje.

Lovska organizacija ga je odlikovala z znakom za zasluge, Kinološka zveza Slovenije pa s srebrnim in zla-

Jože Urank

tim znakom za zasluge ter zlatim znakom »Vodnik«. Jublantu in dobremu lovskega tovarišu iskreno čestitamo in mu kličemo še na mnoga zdrava leta.

Lovski in kinološki tovariši — V. K.

Jože Urank, 75-letnik, član in soustanovitelj LD Gornji grad, nad 50 let lovec, znan po vsej Gornji Savinjski dolini. Po značaju skromen in tih, povsod priljubljen, lovsko pa strog in pravičen. V družini je bil več let njen starešina, tajnik, blagajnik, sedaj je predsednik nadzornega odbora. Odlikovan je z znakom za lovske zasluge. Jubilant je trenutno na zdravljenju, pa mu iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in toplo želimo, da se naš Jože čimprej čil in zdrav vrne med nas.

Lovci LD Gornji grad

Avgust Beguš, član LD Podbrdo in dolgoletni član LZ Gorica, se je 12. avgusta

srečal z Abrahamom. Tovaršu, ki je pred 25 leti sam s svojim tankom »uplenil« 4 nemške tanke in v letih po vojni lovsko pravično uplenil mnogo gamsov in srnjakov, želimo dober pogled še mnogo let.

Lovci LD Podbrdo — J. P.

Umrli

Jože Šavc-Mirko, član, soustanovitelj LD Gradišče, nas je 31. maja letos nenadno zapustil, star komaj 47 let. Že v rani mladosti je spremljal očeta na lovih. Do aprila letos je bil predsednik nadzornega odbora ali disciplinske komisije, ko je prevzel dolžnosti starešine, a ga je kmalu smrt iztrgala iz naših vrst. Poleg lovskega udejstvovanja je bil predsednik zbora delovnih skupnosti skupščine občine Slovenj Gradec, član ZK, SZDL, ZZB, rezervni kapetan I. r., znan pohorski partizan iz leta 1943 in nosilec številnih odlikovanj. Dragi Jože, s Teboj smo izgubili dobrega lovca, prizadevnega starešina in iskrenega tovariša. Ohranili Te bomo v lepem spominu. Hodili bomo po Tvojih stezah, Tvoje najljubše stojišče pod pohorsko smreko pa bo odslej prazno.

Člani LD Gradišče

Jože Šavc-Mirko

Artur Podveršič, član LD Dobrovo, je 23. aprila 1970 v svojem 67. letu umrl. Že v prvi svetovni vojni je okusil izgnanstvo in tudi v drugi je bil odpeljan v delavske bataljone. Po kapitulaciji Italije se je vključil v NOB in sodeloval do konca. Nepričakovano hitro nam je zahrbtna bolezen iztrgala zvestega lovskega tovariša, ki se ga bomo trajno spominjali.

Člani LD Dobrovo

Srečko Železnik, član LD Vurmat, nas je nepričakovano zapustil 2. junija 1970 v 40. letu življenja. Več let je bil vesten tajnik družine in je ves prosti čas posvečal lovstvu. Ob odprtem grobu se je poslovil od Srečka starešina LD Maks Osvald in v slovo mu je zadonel lovski rog ter jeknila salva iz lovske puške. Iskrenega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Člani LD Vurmat — J. Č.

Franc Purkat, častni član LD Mokrc, nas je 10. aprila 1970, star 73 let, za vedno zapustil. Zgodaj se je vključil kot aktivist v vrste OF in bil interniran v Italiji. Po osvoboditvi je uspešno opravljal razne politične funkcije in bil med prebivalstvom zelo priljubljen. Dragi France, naj Ti veter iz gozdov Mokreca in Mačkoveca prinaša naše lovske pozdrave!

Lovski tovariši — T. Z.

Anton Božičnik, član in soustanovitelj LD Veliki Kamen, nas je 7. 2. 1970 nenadno za vedno zapustil. Rodil se je 20. VII. 1913 na Reštanju. V velikem številu smo ga domači in sosednji lovci spremili na pokopališče v Koprivnici pri Brešanici. V poslednje slovo mu je spregovoril tajnik LD, zadonel mu je lovski rog in jeknila salva iz lovske puške.

Pokojnik je bil požrtvovalen in vesten funkcionar družine. Kot dobrodušnega, vzornega lovca in borca v NOV ga bomo ohranili v trajnem in lepem spominu.

LD Veliki Kamen — J. M.

Lovska kinologija

Lov brez šolanega lovskega psa je šušmarjenje

(Vtisi z mednarodne preizkušnje nemških kratkodlakih ptičarjev v Welsu v Avstriji)

Ta velika kinološka prireditve je bila oktobra 1969, o kateri je že poročal »Lovvec« št. 1/1970, stran 28, pod naslovom »Evropa pokal — nemški kratkodlaki ptičar«. Dodatno k objavljenemu želim — čeprav že pozno, a ne prepozno — kot udeleženec tega tekmovanja nanizati nekaj svojih opažanj in misli:

Lovišča v Avstriji so privatna in najemniška, zato se mi tembolj vsiljuje spoštovanje do avstrijskih lovcev, ker znajo ceniti vrednost lovskega psa in nesebično žrtvujejo za njegovo vzgojo. Iz prireditve je bilo videti, da tam v celoti drži izrek: »Lov brez šolanega lovskega psa je šušmarjenje.«

Dan pred preizkušnjo sta dve sodniški grupi ocenili zunanost psov in psičk posebej. Ocene so bile dokaj ostre. Zahtevajo ptičarje srednjega tipa, primerno debelih in kompaktnih kosti, zelo elastične konstrukcije, z ravnim hrbtom in poševnim križcem ter visoko nastavljenim repom, pa čeprav ta stoji nekoliko navzgor. Zaželena je čim daljša grodnica in rebra, še posebno zadnja, naj rastejo čimbolj poševno proti zadnjemu koncu, da pes lahko znatno poveča volumen pljuč ob povečanem naporu. Zelo natančno so ocenjevali tudi zobovje, oko in gibanje psa. Zunanost in gibanje naj bi izražali plemenitost, energičnost in žilavo vztrajnost ter disciplinirano pozornost, skorajda prežljivost in pripravljenost na delo. Drugi kriteriji so identični našim.

Splošne pripombe nemških kinologov so bile, da so s selekcioniranjem nemškega ptičarja dosegli lepe uspehe in da se na preizkušnjah prezentira čedalje enotnejši tip tega temperamentnega, elastičnega, dela željnega, ostrega, vodoljubnega in ostronosega lovčevega pomočnika.

Psi so pokazali izredno vztrajnost pri delu, posebno pri vodnem, visoko mero ostroti na divjad in zelo dober nos. Najboljšo vodljivost in ubogljivost pa menim, da je pokazala psica našega tovariša Pečnika, ki je dosegla maksimalno možno število točk in se uvrstila v sam tekmovalni vrh. To je tudi največji, meni znani uspeh jugoslovanskega vodnika v mednarodni kinološki areni. Menim, da mu gre tudi doma javno priznanje. Osebnost mu iskreno čestitam.

Poleg dobre organizacije, vse od zelo jasnega razpisa preizkušnje, jasnih navodil glede vseh podrobnosti, tehničnih in strokovnih, me je impresioniral odnos sodnikov do vodnika. Najprej naj omenim, da so trije sodniki sodili le eno grupo šestih psov. Pri sojenju so bili zelo natančni in so upoštevali vse pogoje, posebno pa smer vetra. Če je pes izbil divjad (se je zaletel), je sodnik takoj prišel na mesto dogodka in ugotovil smer vetra in se potrudil, da ugotovi, če bi pes moral divjad zavohati ali pa, če mu je veter od-

nesel dah divjadi. Takoj po opravljenem delu, tj. vsakokrat, ko je moral vodnik psa odpoklicati, je glavni sodnik pozval vodnika in mu sporočil svoja zapažanja ter vprašal oba stranska sodnika za njihove pripombe. Nato je vprašal še vodnika o kakšni posebnosti iz življenja psa, če je smatral to za potrebno, kar se je večkrat zgodilo.

Ob objavi rezultatov je vsak vodnik dobil v roko prvcato spričevalo, na katerem so bile vpisane vse ocene po opravljenih predmetih dela, vključno telesna ocena in barva očesa.

Name je ta prireditev napravila velik in globok vtis. Menim, da so zahtevnejše kinološke prireditve nujno potrebne za normalen razvoj lovstva in da jih naše lovstvo zelo pogreša. Dejstvo je, da je izvajanje lova brez lovskouporabnega oz. izšolanega lovskega psa res pravo šušmarjenje. Slovenski lovci se radi pohvalimo, da smo napredni. Da ne bi po ljubi kranjski navadi ob tej prijetni misli zadremali, bi bilo koristno malce pogledati čez plot k sosedom. Npr. Čehi sploh nimajo lovišča brez izšolanih lovskih psov. Lovci ZR Nemčije, konkretno v deželah Bavarska, Hessen, Spodnja Saška, Saarska, Schleswig-Holstein, so po zakonu dolžni izvajati vse vrste lova samo s šolanim lovskim psom. V Bavarski zakon še celo taksativno našteva pa-

sme lovskih psov, ki se priznavajo za uporabo na lovih. V deželi Hamburg zakon določa, da mora lastnik oz. upravitelj imeti v lovišču nad 300 ha za lov vsaj enega šolanega lovskega psa. V deželi Bremen mora lastnik oz. upravitelj obvezno imeti v lovišču nad 300 ha in v deželi Rheinland-Pfalz v lovišču nad 250 ha sam šolanega lovskega psa, če nima stalno na razpolago šolanih psov drugih lovcev za izvajanje lova v svojem lovišču. V teh predpisih je tudi točno določeno, katere preizkušnje mora lovski pes opraviti in s kakšnim uspehom, da ga priznajo za šolanega, torej uporabnega za lov.

Tudi Slovenija se smatra za lovsko napredno deželo, vsaj razne govornice in članki tako izpovedujejo. Ali pa so dejanja tudi taka? Dovolite, da dvomim. Večkrat sem bral v »Lovcu«, da je ena osnovnih dolžnosti lovskih zvez skrb za strokovno izpopolnjevanje itd., itd. Premalo tega pa zasledim v praksi. Menim, da bo treba še posebno odnos do kinologije v našem lovstvu čimprej kritično oceniti in tudi v dejanjih ubrati naprednejšo pot. Koliko denarja in dela porabimo za razne nepotrebne »lovske domove«, za razvoj kinologije pa tako malo.

Skrajni čas je, da se prilagodimo stopnji današnjega razvoja in krenemo po poti napredka.

Vladimir Pfeifer

Foto Vl. Pleničar: Nekaj razburljivo novega

Pomladanske kinološke prireditve na območju LZ Celje

Dne 25. aprila 1970 je bila po daljšem času zopet mladinska in vzrejna tekma ptičarjev za območje LZ Celje. Lovišče je dala na voljo LD Žalec. Tekme se je udeležilo 9 vodnikov s tremi starejšimi in šestimi mladimi psi. Ločeno v dveh skupinah so psi tudi tekmovali. Skupino starejših treh psov je ocenil sodnik Ivan Caf. Na območju, kjer so tekmovali ti psi, je bilo dovolj divjadi, kljub temu je

bila pozitivno ocenjena le psica Biba Lokavška, JRPki 3539, lastnik in vodnik Jože Jeraša iz Celja. Od drugih dveh je prejela pozitivno oceno v delu izven konkurence ena psica, a negativno telesno oceno, medtem ko ena psica ni bila ocenjena, ker ni pokazala stoje in je delala kakor gonič.

V skupini mladih, kjer je sodil Pavel Cvenkel, ni prejel noben pes pozitivne ocene. Vzrok je bil v pomanjkanju divjadi, delno pa tudi zaradi slabega vodenja psov. Le star in izkušen vodnik Jurij Vrečar iz Celja je pokazal, kako je treba psa za tekmo pripraviti in ga v lovišču voditi, a je zaradi smole s psom odstopil. Vsi preostali vodniki niso vedeli, kaj mora ptičar sploh znati. Po obnašanju psov se je videlo, da so bili zelo malo ali pa nič v lovišču, da o smotrnem pripravljajanju sploh ni govora. Vedno več je pojavov, da si ptičarja nabavijo lovci, ki nimajo pojma, kakšno je delo teh psov in se ne zavedajo, da je za šolanje in vodenje ptičarja potrebna vztrajnost, marljivost ter seveda tudi nekaj znanja.

V nedeljo, 24. maja, je bil v Celju pregled goničev, brak-jazbečarjev, ptičarjev in šarivcev. Lovci so privedli skupno 68 psov: 20 kratkodlakih istrijancev, 7 posavskih goničev, 3 balkanske goniče, 20 brak-jazbečarjev, 3 nem. kratkodlake ptičarje, 1 angleškega setra, 6 nem. prepeličarjev, 4 špringer španjele in 4 koker španjele.

Mnenje sodnikov o privedenih psih je bilo naslednje. Jože Kristen iz Cerknice: Goničev je v Celju vedno veliko, prevladujejo kratkodlaki istrijanci. Tokrat je kazilo splošen vtis nekaj izredno težkih in neplemenitih samcev, ki sem jih moral negativno oceniti, ker presegajo predpisano plečno višino. Prednike teh je izločiti od vzreje. Ocenil pa sem nekaj prav lepih in tipičnih psic. Zelo dobri so bili tudi balkanski goniči, posavci pa — kot vedno — še zelo neizenačeni.

Ljuban Zadnik iz Ljubljane: Ptičarji so bili zelo po-

Lovska kuhinja

Gams, dušen s smetano

Gamsov hrbet ali stegno prekvasi. Ko odstraniš vse tanke kožice, ga nasoli, pretakni s slanino in peci. Pri pečenju ga polivaj nekaj časa s kvašo, potem z maslom, nazadnje s kisló smetano, da je omaka redka; s to omako oblij meso, preden serviraš. Če želiš več omake, potresi z moko, popeci in prilij nekaj več juhe, predno ga poliješ s smetano.

Gams, dušen z vinom

Hrbet ali stegno dobro uležanega gamsa nadrgni, ko mu odstraniš tanke kožice, s timianom, stlačenim s soljo, lovorimi lističi in brinovimi jagodami. V kozico deni na vročo mast na lističe narezano čebulo, nekaj koščkov korenja, peteršilja, zelene in pol zrezane žemlje. Ko so zelenjave in žemlja rumene, položi nanje meso, prilij kozarec belega vina, malo kisa in toliko vode, da pokrije meso. Prideni še nekaj zrn popra, malo ingverja in vršiček pražiljke. Pokrito pari 2 do 3 ure. Medtem meso enkrat obrni. Ko se je sok posušil in meso porumenelo, odlij maščobo, potresi z žlico

moke, prepraži in prilij malo juhe. Pokuhaj, precedi na zrezano meso.

Srnje stegno ali hrbet kot pečenka

Z dobro uležanega stegna ali hrbta mlade srne potegni kožice, nadrgni s soljo in na gosto pretakni s slanino. V kozici polij meso z vrelo mastjo, prideni nekaj koščkov čebule, korenčka, vršiček timiana, limonine lupine, 4 zrna pimente in nekaj žlic vina ali kisa. Med pečenjem pridno polivaj s sokom, ki nastane pri pečenki. Končno odlij maščobo, polij pečenko s presnim maslom, prilij nekaj žlic vina in juhe, prevri in precedi ta sok čez zrezano meso. Peci približno 1 in pol do 2 uri. Serviraj z maslenimi pastetkami in s pretlačeni brusnicami, pomešanimi z vinom.

Srna kot pečenka s smetano

Hrbet ali stegno srne prekvasi in poberi kožice. Nasoli ga, pretakni in peci. Ko pečeš nekaj časa, polivaj s kvašo, nato s presnim maslom in nazadnje s smetano. Kani zraven tudi malo juhe. S to precejeno omako polij zrezano meso. Ako je srna mlada, je ne kvasi, ampak prideni malo zelenjave

in med pečenjem polivaj s presnim maslom. Serviraj s špageti ali cmoki.

Srnji zrezki

Od stegna mlade, uležane srne nareži lepe zrezke, rahlo jih potolci, malo posoli, potresi s poprom, povaljaj na obeh straneh v moki in naglo speci v vroči masti. Maščobo odlij, prideni košček presnega masla, položi zrezke na ogret krožnik, v ponev vlij curek juhe, postrži usedlino, prevri in oblij zrezke. Serviraj z limoninimi krljli.

Srnji hrbet v omaki

Poberi s hrbta kožice, pretakni ga s slanino, namaži z gorčico, poškropi s črnim vinom ter postavi za dve uri na hladno. V kozici ga polij z vročo mastjo ter pari; če je od stare živali, pokritega na štedilniku. Ko je zmehčan, odlij mast, polij s presnim maslom in peci v pečici, da porumeni in se osuši. Na masti pripravi temno prežganje s koščkom sladkorja, dodaj juhino zelenjavo, lovorov list, celega popra, zalij z juho in kuhaj $\frac{3}{4}$ ure, nato precedi, prideni pečen hrbet in prevri. Lahko prideneš še smetane in malo paprike. Omako polij po zrezanem mesu in serviraj.

V. P.

prečni; isto velja za koker španjele, razen enega samca, ki sem mu dal prav dobro oceno. Privedeni špringer španjeli imajo maksimalno plečno višino. En nemški prepeličar je bil odličnjak, 2 prav dobra, 2 dobra in 1 zadosten. Zanima me lovška zasnova pri vseh bolje ocenjenih psih in upam, da jih bomo videli na tekmah.

Podpisani sem ocenjeval brak-jazbečarje. Oceno »odlično« je prejela le ena triletna psica, v skupini šestih

prav dobrih »mladincev« pa jih je še nekaj, ki bodo gotovo dobili to najboljšo oceno. Od skupno 20 privedenih jih je 10 zelo izenačenih in bodo po pozitivni lovski oceni solidna osnova za nadaljnjo vzrejo. Med dobro ocenjenimi jih je večina z nepravilno stojo prednjih nog; negativne ocene pa gredo na račun premajhne ali prevelike plečne višine. V nedeljo, 31. maja, je bil pri gostoljubnem lovskem domu Rinka LD Žalec tradicionalen pregled psov ja-

marjev in tekma v delu v rovu. Udeležba je prekoračila vsa pričakovanja. Sodniku Ivanu Cafu iz Maribora, ki je vskočil namesto odsotnega sodnika in prevzel telesno ocenjevanje, se je predstavilo 37 jamarjev in sicer 27 lovskih terierjev (13 prav dobro, 9 dobro, 5 zadostno); 8 resastih jazbečarjev (3 prav dobro, 2 dobro, 3 zadostno) in 2 kratkodlake jazbečarja (oba prav dobro). Telesna kvaliteta jamarjev je bila po mnenju sodnika nad poprečjem; tre-

ba bo v bodoče pri vzreji še paziti na dobro odlaknost in izenačenost v plečni višini.

Sodniku Ivanu Rojcu iz Žalca, ki je ocenjeval delo psov v umetnem rovu, kjer sta bila 2 jazbeca, pa se je prijavilo 41 psov in sicer 28 lovskih terierjev, 10 resastih jazbečarjev in 3 kratkodlaki jazbečarji.

Od 28 lovskih terierjev jih 16 ni šlo v rov. Ostali so prejeli tele ocene:

Gora Janinska, JRLT 5635, lastnik in vodnik Vinko Cverle, Šentjur. Psica je s preizkusom v rovu, dosegla je 43 točk, zaključila oceno. Lansko jesen je v delu na prostem prejela 73 točk. Skupno število točk 116, II. ocena.

Vrstni red preostalih:

Ago Dreveniški, JRLT 3552, lastnik in vodnik dr. Samo Pečar, Rim. Toplice, 68 točk; Ago, RMLT 2572, lastnik in vodnik Ivan Skok, Sl. Konjice, 68 točk;

Cof, JRLT 3554, lastnik in vodnik Jože Vodovnik, Griže, 68 točk;

Tank, RMLT 2561, lastnik in vodnik Andrej Urankar, Gomilsko, 63,5 točke;

Eri Golavški, RMLT 2770, lastnik in vodnik Jože Medved, Šempeter, 53 točk;

Ajda, RMLT 2457, lastnik in vodnik Jože Lavbič, Dramlje, 51,5 točke;

Biba, RMLT 3049, lastnik in vodnik Jože Urleb, Celje, 51 točk;

Ciba, JRLT 3559, lastnik in vodnik Oto Svener, Griže, 50 točk;

Dim Laški, RMLT 3068, lastnik in vodnik Marjan Blazina, Rog. Slatina, 48 točk;

Dina, RMLT 2842, lastnik in vodnik Cveto Jazbinšek, Planina p. S., 47,5 točke;

Eda Golavška, JRLT 5599, lastnik in vodnik Jože Pirš, Šempeter, 46 točk.

Od 10 resastih jazbečarjev dva nista šla v rov. Ocene drugih:

Sora Reseniška, JRJri 1216, lastnik in vodnik Marko Markovinovič, Rog. Slatina. Psica je s preizkušnjo v rovu, kjer je dosegla vseh možnih 68 točk, in z oceno

dela na planem lansko jesen s 65 točkami, dosegla skupno 133 točk in II. a oceno.

Haso Janinski, JRJri 1203, lastnik in vodnik Anton Zupan, Rog. Slatina. Pes je za delo v rovu dobil 50 točk, lansko jesen pa za delo na planem 81 točk, skupno 131, II. b ocena.

Ostali so se po ocenah v rovu zvrstili takole:

Negoš Reseniški, RMJri 337, lastnik in vodnik Franc Jurgl, Jurklošter, 68 točk; Ilo Janinski, RMJri 391, lastnik in vodnik Slavko Pocajt, Škale, 57 točk;

Ori, JRJri 1201, lastnik in vodnik Lojze Hernaus, Šentjur, 57 točk;

Solo Reseniški, RMJri 306, lastnik in vodnik Ivan Krajnc, Celje, 50,5 točke;

Lump Reseniški, RMJri 385, lastnik in vodnik Mirko Confidenti, Ljubljana, 49 točk;

Egor Janinski, RMJri 333, lastnik in vodnik Miro Božič, Podplat, 32 točk.

Od treh kratkodlakih jazbečarjev nobeden ni šel v rov.

Vsi jamarji, ki so bili ocenjeni v delu v rovu, morajo v jeseni še na preizkušnjo dela na planem, na kar se jim ocena zaključí in se v primeru pozitivne ocene smejo uporabljati za pleme.

Prireditvev sama je potekala disciplinirano in mirno, kljub temu, da se je marsikateremu vodniku mudilo domov. V bodoče je pač treba računati s tem, da porabiš za prireditvev ves dan, sicer pa v lovski družbi in prijetnem okolju lovskega doma čas hitro mine.

Tokrat tudi ni bilo pripomb vodnikov zaradi nemira pri rovih. Poskrbljeno je bilo za red in je imel pristop k rovom le tekmovalcem s psom, gledalci pa so lahko zasledovali potek preizkušnje izza ograje in brez spremstva svojih psov. S to prireditvijo je bil zaključen pomladanski kinološki program LZ Celje. Sedaj je naloga vodnikov, da pripravijo pse za jesenske preizkušnje in se teh v polnem številu udeležijo.

K. S.

Preizkušnja zasnove ptičarjev LZ Gorenjske, 10. 5. 1970

Vršila se je v lovišču blizu Kranja in je bila skrbno pripravljena. Lovišče je bilo primerno, kritja je bilo dovolj in divjad je držala. Razveseljivo je bilo, da je bilo perjadi dovolj, zlasti jerebic. Vreme je bilo primerno, pihal je rahel sever v korist tekmovalcem.

Na zbornem mestu se je javilo 10 vodnikov s psi, od katerih je bilo 9 preizkušnih. Telesno ocenjevanje je bilo pred preizkušnjo; od vseh je bil le eden ocenjen z oceno dobro, vsi drugi prav dobro, kar je prijetno presenečenje.

Po starostni razvrstitvi je bilo v spomladanski skupini (starejši psi) 6 psov, v vzrejni skupini (mladi psi, poleženi leta 1969) pa 3.

Po vrstnem redu je bil uspeh naslednji:

A. Vzrejna skupina (leta 1969 poleženi psi):

1. Din, RMPos 272, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Franc Sekne, Kranj. Ta žimavec je bil v vseh predmetih zasnove visoko pozitiven, priporočljiv za pleme; 110 točk, I. ocena.

2. Aro dei Forti, Al. Nr. 22014, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Ramo Spahić, Kranj. Ta prikupni, živahni kratkodlaki ptičar, importiran iz Italije, je bil na polju zelo hiter. Pokazal je zanesljiv nos in tudi v drugih predmetih je zadovoljil. Priporočljiv za vzrejo; 97 točk, III. ocena.

3. Gunda, v. d. Elmsburg, Stb Nr. 72528, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Boštjan Olip, Lesce 57. Ta resasta psica je šele 10 mesecev stara in telesno močno razvita, zato bi morala pokazati temu primerno zasnovo. Do jeseni naj si zasluži »plemensko pravico«; 49 točk.

B. Starejša skupina:

1. Dajka-Kora, JRPos 2707, dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Marjan Engelman, Kranj. Ta dve leti stara resasta ptičarka je bila v predmetih zasnove in v priučenih predmetih od-

lična; priporočljiva za pleme; 124 točk, I a.

2. Half Glinški, JRPki 6950, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Jože Logonder, Dorfarje 1, Žabnica. Ta dveletni kratkodlavec, v vseh predmetih pozitiven, je priporočljiv za pleme; 122 točk, I b.

3. Blek-Roy, JRPki 6998, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Jože Logonder. Ta kratkodlavec je prav tako priporočljiv za vzrejo; 117 točk, II a.

4. Agan, JRPki 6993, prav dobre telesne ocene, lastnik ing. Gregor Kersnik, vodnik Franc Kersnik, Brdo pri Lukovici. V priučenih predmetih in zasnovi visoko pozitiven. Za pleme priporočljiv; 114 točk, II b.

5. Don, RMPos 238, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Borut Mencinger, Kranj. V priučenih predmetih visoko pozitiven, v predmetih zasnove le nekoliko slabši, dokaz, da je vodnik polagal več pozornosti šolanju doma kakor v lovišču. Za pleme priporočljiv; 110 točk, II c.

6. Ago-(Bari), RMPos 275, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Franc Malovrh, Kranj. Njegova lovska zasnova ni bila dovolj zbujevana in usmerjana. V priučenih predmetih je odpovedal. Do jeseni zamujeno lahko še nadoknadi; 66 točk.

Prireditvev je bila dobro organizirana, na splošno so bili psi v zasnovi na visoki ravni, telesna konstitucija prav dobra.

Ivan Caf,
kinol. sodnik

Pregled psov jamarjev na Planini pri Kranju, 14. junija 1970

Ocenjevalca Jože Kristen in Jurij Verovšek. Privedenih na ocenitev: 10 lovskih terierjev (6 psov, 4 psice) in 2 resasta jazbečarja (2 psici).

Ocene:

Lovski terierji so bili razmeroma dobro izenačeni, vendar so bili 3 psi izločeni od vzreje.

Prav dobro: Dor Dešna-Puštalski, RMLT 3084, lastnik Andrej Švab, Pristava 69, Tržič. — Pajdaš, RMLT 2585, lastnik Zdravko Kosmač, Hotavlje 22, Gor. vas. — Dora Dešna-Puštalska, RMLT 3088, lastnik Franc Heberle, Selo 56, Bled.

Dobro: Azor, RMLT 2262, lastnik Janko Mezek, Hotavlje 42, Gor. vas. — Eko Rovniški (Pik), RMLT 2946, lastnik Franc Rakovec, Drulovka. — Agi Puštalska, RMLT 3079, lastnik Andrej Švab, Pristava.

Resasta jazbečarja:

Prav dobro: Asta, RMJri 379, lastnik Ignac Kuhar, Zadraga 17. — Ajda, RMJri 378, lastnik Franc Jenko, Pristava 74.

Preizkušnja v rovu je odpadla, ker ni bilo na voljo roparice.

Kot sodnika pripravnik sta sodelovala: Jože Vester, Tržič, Cankarjeva 19 in Lojze Mlakar, Suha 5, Škofja Loka.

Organizacija prireditve je bila dobra.

Jože Kristen,
kinol. sodnik

Prijavljene paritve

Kratkodlaki jazbečarji:

Bori Gomilski, JRJki 1201, uspešen na tekmi — Alka, JRJki 307, uspešna na tekmi, leglo 28. 8. 1970. Rejec Franc Ječ, Gor. Lenart 36, p. Brežice.

Cuno v. d. Kleinen Furth, JRJki 1202, uspešen na tekmi — Beba Gomilska, JRJki 367, uspešna na tekmi, leglo 9. 9. Vzreditelj Ivan Pintar, Grajska vas 49, p. Gomilsko.

Resasti jazbečarji:

Knut v. Nassauerland, JRJri 340, bil na tekmi — Jasna, JRJri 274, uspešna na tekmi, leglo 18. 8. 1970. Rejec Tone Cesar, Slovenj Gradec, Celjska c.

Knut v. Nassauerland, JRJri 340, bil na tekmi — Mika JRJri 240, uspešna na tekmi, leglo 24. 7. 1970. Rejec Franc Orešnik, Savina 37.

Oki, JRJri 378 — Barica, JRJri 1215, uspešna na tekmi, leglo 21. 5. 1970. Rejec

Foto J. Pernat: Krepak naraščaj

Jože Drgan, Marno 23, Dol pri Hrastniku.

Prepeličarji:

Runo Savinjski, JRP Pr 132, uspešen na tekmi — Iskra Celjska, JRP Pr 127, uspešna na tekmi, leglo 15. 7. 1970. Rejec Božo Suhadolnik, Borovnica 8.

Špringer španjeli:

Cormac v. Tachernsee, JRŠŠ 602, uspešen na tekmi — Cita, JRŠŠ 613, uspešna na tekmi, leglo 18. 8. 1970. Rejec Adolf Gril, Pekre 82, Maribor.

Cormac v. Tachernsee, JRŠŠ 602, uspešen na tekmi — Cuka, JRŠŠ 607, uspešna na tekmi, leglo 19. 8. 1970. Rejec Karel Šrumpf, Log 2, pošta Bistrica — Ruše.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Brest, JRPki, uspešen na tekmi — Bistra, JRPki 4233, uspešna na tekmi, leglo 29. 8. 1970. Rejec Franc Vojndarfer, Dragotinci 28, p. Videm ob Ščavnici.

Rubi, RMPki 3000, uspešen na tekmi — Anka, JRPki 4589, uspešna na tekmi, leglo 8. 6. 1970. Rejec Anton Jakomin, Potok 2, p. Dekani.

Arno, JRPki 5233, uspešen na tekmi — Beba Hrašćinska, uspešna na tekmi, JRPki 4236, leglo 10. 5. 1970. Rejec Štefan Golenko, Ljutomer, Ormoška 17.

Bego Topolovski, JRPki 7027, uspešen na tekmi — Bistra, JRPki 7025, uspešna na tekmi, leglo 18. 7. Rejec

Henrik Sukič, Topolovci 14. Arno, JRPki 5233, uspešen na tekmi — Čela Ravenska, JRPki 3332, uspešna na tekmi, leglo 15. 7. 1970. Rejec Karel Klement, Dolič 119, p. Kuzma.

Epagneul bretoni:

Fox delle Vallate, JRP EB 577, uspešen na tekmi — Rena delle Vallate, JRP EB 562, uspešna na tekmi, leglo 8. 7. 1970. Rejec Remigi Planinšek. Neblo 43, p. Dobrovo.

Lovski terierji:

Car Ostriški, JRLT 5637, uspešen na tekmi — Oži, JRLT 5628, uspešna na tekmi, leglo 22. 7. 1970. Rejec Peter Zajc, Šmihel 34, p. Novo mesto.

Don Pobreški, JRLT 3544, uspešen na tekmi — Cita, JRLT 5597, uspešna na tekmi, leglo 22. 6. 1970. Rejec Franc Škaler, Cundrovec 5, Brežice.

Boj, JRLT 3659, uspešen na tekmi — Osa, JRLT 3664, uspešna na tekmi, leglo 25. 7. 1970. Ivan Burger, Vnanje Gorice 39, p. Brezovica.

Don Pobreški, JRLT 3544, uspešen na tekmi — Rina, JRLT 2957, uspešna na tekmi, leglo 22. 7. 1970. Rejec Aleksander Kološa, Pordasinci 6, p. Prosenjakovci.

Azor Dobrenjski, JRLT 5529, uspešen na tekmi — Gara Janinska, JRLT 5635, uspešna na tekmi, leglo 5. 7. 1970. Rejec Vinko Cverle, Šentjur pri Celju, Nova vas 24.

Don Pobreški, JRLT 3544, uspešen na tekmi — Bistra, JRLT 3099, uspešna na tekmi, leglo 18. 7. 1970. Rejec Albert Ogris, Zg. Legen 45, p. Slov. Gradec.

Riko Rodiški, JRLT 2338, uspešen na tekmi — Ara, JRLT 5575, uspešna na tekmi, leglo 27. 8. 1970. Rejec Franc Pipan, Zbilje 32/a.

Bučko, JRLT 3655, uspešen na tekmi — Černa, JRLT 3665, uspešna na tekmi, leglo 3. 8. 1970. Rejec Peter Lebinger, Litija.

Džoni Osilniški, JRLT 2833, uspešen na preizkušnji — Tika Malogorska, JRLT 2240, uspešna na preizkušnji, leglo 28. 8. Rejec Boris Nanger, Kočevje, Roška c. 27.

Brak-jazbečarji:

Gift v. Starhand, JRBj 2094, uspešen na tekmi — Nuša Vinarska, JRBj 1983, uspešna na tekmi, leglo 25. 7. 1970. Rejec Anton Kolar, Poljčane 108.

Brin, JRBj 3037, uspešen na preizkušnji — Ajda Ortneška, JRBj 1739, uspešna na preizkušnji, leglo 15. 7. 1970. Rejec Franc Grebenc, Zlebič 42, p. Ribnica.

Kratkodlaki istrski goniči:

Bor, JRGki 5756, uspešen na tekmi — Gorša Travnogorska, JRGki 5770, uspešna na tekmi, leglo 15. 8. 1970. Rejec dr. Drago Dečko, Velenje, Kersnikova 27. Ero Roški, JRGki 4655, uspešen na preizkušnji — Aza, JRGki 7001, uspešna na preizkušnji, leglo 11. 7. 1970. Rejec Ignac Mišmaš, Željne 22, Kočevje.

Čaro Ostriški, JRGki 6996, uspešno prestal preizkušnjo — Hitra Sodraška, JRGki 6928, uspešno prestala preizkušnjo, leglo 3. 8. 1970. Rejec Anton Košir, Kot 22, p. Ribnica.

Bor, JRGki 5756, uspešen na preizkušnji — Babi, JRGki 5304, uspešna na preizkušnji, leglo 13. 8. 1970. Rejec dr. Drago Dečko, Velenje, Kersnikova 27.

Biser, JRGki 5518, uspešen na preizkušnji — Bela, JRGki 5821, uspešna na preizkušnji, leglo 3. 7. 1970. Rejec Peter Rupnik, Zadlog 41, p. Črni vrh nad Idrijo. Don Belovodski, JRGki

5301, uspešen na tekmi — Giba Razdelniška, JRGki 4800, uspešna na tekmi, leglo 27. 7. 1970. Rejec Franc Košec, Grobelno 17 a.

Brko, JRGki 3831, uspešen na tekmi — Bibika, JRGki 4396, uspešna na tekmi, leglo 28. 7. 1970. Rejec Martin Ritovšek, Bukovžlak 20, p. Teharje.

Bul, JRGki 7043, uspešen na preizkušnji — Ara, JRGki 7052, uspešna na preizkušnji, leglo 1. 8. 1970. Rejec Rudolf Medvešček, Anhovo 188, p. Deskle.

Čaro Ojstriški, JRGki 6996, uspešno preстал preizkušnjo — Hara Travnogorska, JRGki 7091, uspešna na preizkušnji, leglo 17. 7. 1970. Rejec Vlado Nučič, Predole 9, p. Grosuplje.

Posavski goniči:

Ari, JRGp 6305, uspešno preстал preizkušnjo — Bara, JRGp 7009, uspešno prestala preizkušnjo, leglo 18. 5. 1970. Rejec Franc Mencinger, Mislinja 20, p. Mislinja.

Kinološka zveza Slovenije

Propozicije za posebno poljsko tekmo ptičarjev ob 50-letnici Društva ljubiteljev ptičarjev

Prireditelj DLP.

Dan, kraj in čas tekme bodo javljeni naknadno.

Pravico do vpisa imajo vsi člani DLP s psi ptičarji vseh pasem, ki so plačali članarino za 1970.

Skupna nagrada 2000 din (I. 800 din, II. 500 din, III. 350 din, IV. 250 din in V. 200 din).

Za vsako nagrado mora pes doseči najmanj toliko točk, kolikor jih predvideva pravilnik za poljsko tekmo.

Prijavnina za vsakega psa znaša 30 din. Pravico tekmovalanja imajo le člani, ki so plačali prijavnino ob prijavi.

Rok prijave je do 15. 9. 1970.

Prijave pošljite na naslov: Pavel Cvenkel, tajnik DLP, Ljubljana, Puharjeva 3.

Tekmovalni red obsega sledeče tekmovalne discipline: nos, iskanje, stoja, natezanje, hitrost, vztrajnost,

ubogljivost, obnašanje po strelu na pernato divjad, obnašanje po strelu na dlakasto divjad, prinašanje pernate divjadi, prinašanje dlakaste divjadi, prinašanje dlakaste divjadi na vleki, prinašanje pernate divjadi na vleki, prinašanje prosto izgubljene pernate divjadi, prinašanje prosto izgubljene dlakaste divjadi, odložitev (prosto brez jermena, pes sme imeti le ovratnik). Posebni pogoji:

Vsak pes najprej tekmuje v disciplini »odložitev«; če ne dobi pozitivne ocene za odložitev, ne more dalje tekmovati.

V primeru, da več psov doseže enako število točk ali vse dosegljive točke, se vrši ožje tekmovanje v disciplini »prinašanje prosto izgubljene pernate in dlakaste divjadi«. O načinu ali večkratnem ponavljanju te discipline v ožjem tekmovanju bo odločal sodniški zbor na tekmi.

DLP

Šaljive

Posneta smetana iz predlogov za lovska odlikovanja

Najvažnejše pri predlogih je, da »vžgejo«. Komisijo, ki predloge obravnava, je treba že takoj spraviti v dobro voljo. Dobra volja je pol uspeha. To dosežemo, če znamo pravilno uporabljati čim bolj plastične pridevnike. Na primer:

»Tovariš je strasten lovec in neizprosno sovražnik škodljivcev ter navdušen kinolog.«

»Je odlični lovski tovariš, ki pokaže vse svoje neprekosljive sposobnosti predvsem na zadnjem pogonu.«
»Njegov edini smoter je bil, je in bo lov in kinologija.«
Če pa je imela lovska družina tako srečno roko, da si je izbrala za tajnika iz-

kušnega uradnika, potem bo znal takole utemeljiti predlog:

»V predmetni zadevi se je citirani zelo angažiral v svrhu izgradnje lovske kočice in vodenja topogledne investicijske dokumentacije. V zvezi kinološke popularizacije med članstvom je velezaslužev. Z ozirom na gornja dejstva se smatra, da je predlog v celoti utemeljen.«

Tajnik LD, ki je »literarno razgledan in na tekočem«, se ravna po najodobnejših literarnih načelih. Zdaj je v modi seksualno obarvana tematika, zato bodo prav gotovo užgali takile in podobni predlogi:

»Njegova edina ljubezen je divjad. Posebno srne, katerim posveča vse svoje moči.«

»Zelo se trudi za pasemski razplod lovskih psov in mladih lovcev.«

»Tovariš se je silno trudil za razplod pasemskih psov v lovski družini.«

Vsi navedeni primeri so posneti iz predlogov, ki jih je obravnavala neka pristojna komisija. Toda za vsak primer, da jih ne dobim po nosu, se zavarujem z izjavo, da je vsaka podobnost s predlogi lovskih družin zgolj slučajna.

J. Tarep

L. K.

Telesna ocena lovca

Tone in Bogdan s Pohorja sta kupila vsak svojega psa brak-jazbečarja. Na lovskem sestanku ju starešina opozori, da je v nedeljo telesno ocenjevanje psov. Po sestanku Tone vpraša Bogdana:

»Ali si bil že kdaj na takem ocenjevanju?«

»Ne še in tudi ne bom.«

»Jaz sem bil pa že večkrat. Ali v nedeljo res ne boš šel na oceno?«

»Jaz ne, psa bom pa peljal.«
odvrne Bogdan.

M. B.

Obstreljeni medved

Iskro upanja, da po dolgotrajnem brezuspešnem iskanju končno le najdejo obstreljenega medveda, je izanskim lovcom zbudila novica o mrtvem kosmatincu pri vasi Visoko nad Kureščkom. Lovci s starešino in strokovnjakom za seciranje so takoj krenili na pot. Pri kmetu, ki je videl medveda in menda sporočil to vest, so presenečeni zvedeli, da je tam resnično ležala mrcina — ampak pred dvajsetimi leti — leta 1950!

HOTEL SLON

LJUBLJANA, TITOVA 10

Telefon: 24-601/607

24-616/619

Telex: 31254 YU SLON

Telegram: SLON LJUBLJANA

Hotel A kategorije z modernim komfortom v strogem centru mesta. Klasična restavracija s prvorazredno mednarodno kuhinjo. Narodna restavracija »Klet Slon« s tipično dekoracijo, s slovenskimi in jugoslovanskimi specialitetami. Nočni bar z mednarodnim artističnim programom. Kavarna z godbo, odlična slaščičarna, senčnat vrt. Bistró Slon z delikateso, ekspresom in snack barom. Trgovina s spominki. Lepo urejeni klubski prostori in banketna dvorana za konference, sprejeme, slavnostna kosila, cocktail parties in razne prireditve. Menjalnica v hotelu. Sedež Sekcije barmanov Jugoslavije.

casinò ljubljana

- ROULETTE
- CHEMIN DE FER
- BLACK JACK
- TRENTE ET QUARANTE

Soške elektrarne Nova Gorica

podjetje za proizvodnjo in prenos
električne energije,
proizvaja in prenaša električno energijo
za industrijo in široko potrošnjo

Za pravilno iztrebljanje uplenjene divjadi
uporabljajte krep brisače, ki jih proizvaja

Sladkogorska

SLADKI VRH

Poletje se poslavlja